

gazete duvar
kitaP.

SAYI: 21

Yayıncılıkta kriz!

Döviz kuru yayın dünyasını nasıl etkiliyor?

'Kültür'ü tasfiye aracı olarak ekonomik kriz!

7

Döviz kuru yayın dünyasını nasıl etkiliyor?

Nida Dinçtürk

20

İki yoldaş köylünün yayınevi: Yaba

Adem Erkoçak

30

İnce şeyler

Hatice Kapusuz

36

**Anılardan beslenen bir macera:
Büyükbaba'nın Müthiş Firarı**

Nida Dinçtürk

40

Yeni Çıkanlar

15

Kaddafi'nin 'Kadife Devrimi' umut getirmişti

Nuray Pehlivan

25

Kristeva ve Arendt: Yaşamdan çıkan teori

Emek Erez

33

Müzeyyen Senar efsanesi!

Soner Sert

39

Etkinlik

46

Çok Okunanlar

Sayı:21 | Eylül 2018

Yayın Sahibi**AND Gazetecilik ve Yayıncılık,****San. ve Tic. A.Ş. adına**

Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Kapak Tasarım

Ersan Uğur Gör

Katkıda Bulunanlar: Emek Erez, Şenay Aydemir, Nida Dinçtürk, Soner Sert, Hatice Kapusuz, Nuray Pehlivan, Adem Erkoçak**Yönetim Yeri:**

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.

Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234

Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)

3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı,

haber ve fotoğrafların her türlü telif

hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık

Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin

alınmadan, kaynak gösterilmeden ve

link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik krizin en şiddetli hissedildiği sektörlerden biri de yayıncılık dünyası oldu. 2000'lerde özelleştirilen SEKA Kağıt Fabrikası'nın bir süre sonra müzeye çevrilmesi ile birlikte yüzünü yabancı üreticiye çeviren yayıncılar artan kur farkı ile hesaplamadıkları bir maliyet ile karşılaştılar. Hemen sonrasında yaşanan gelişmelerle birlikte piyasada kağıt bulmak güçleşti. Ekonomik olarak büyük yayınevlerinin kısıtlamalara gittiği, onlara nispeten daha küçük bütçelerle ayakta kalmaya çalışan yayınevlerinin kitap basımını durduğu ve dayanışma çağrısı yaptığı süreçte krizin sebeplerine, artan maliyetlere, sektörde yer alan piyasa oyuncularının kriz karşısındaki önlemlerine değindik.

Nida Dinçtürk, Türkiye Yayıncılar Birliği Başkanı Kenan Kocatürk, Doğan Kitap Yayın Yönetmeni Cem Erciyes, Dedalus Kitap Genel Yayın Koordinatörü Sedat Demir, Kolektif Kitap Genel Yayın Yönetmeni Mustafa Oğurlu ve Sena Ofset'ten Sena Balkaç'la krizi ele alan röportajlar yaptı.

Türkiye'de son yıllarda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın da üzerinde ısrarla durduğu 'kültürel değişim' krizle birlikte görünmez bir sansür boyutunu aldı. Şenay Aydemir 'Kültür'ü tasfiye aracı olarak ekonomik kriz!' başlıklı yazısında yaşanan sürece siyasi bir perspektiften baktı.

Türkiye siyasi hayatında özellikle 60'lı ve 70'li yıllarda etkili olan işçi ve köylü hareketinin edebiyat alanındaki bir yansıması Yaba. Adem Erkoçak'a Yaba'nın hikâyesini anlatan Aydın Doğan yaptıkları işi "Zaten sevdiğimiz iş, zarar etsek ne olacak!" diye tarifliyor.

Bu sayımızda Hatice Kapusuz, Soner Sert, Emek Erez ve Nuray Pehlivan imzalarıyla yer aldı.

Marifet iltifata tabidir... İyi okumalar!

Anıl Mert Özsoy

‘Kültür’ü tasfiye aracı olarak ekonomik kriz!

İktidar, ‘millet’ tanımını içinde yer almayan sanatçıları ve sanatsal etkinlikleri etkisizleştirmek, tasfiye etmek için nasıl bir yola başvurdu? Kuşkusuz hukuk bunlardan bir tanesi. Ama ondan çok daha etkili başka bir silah da ‘kültür’ alanını akamete uğratma yöntemi olarak devreye sokuldu. Barış akademisyenlerine destek bildirisine imza atan sinemacıların Kültür Bakanlığı desteklerinden mahrum edilmesi örneğinde olduğu gibi...

Bir süre önce bu köşede, ekonomik krizin özellikle kur artışından kaynaklı etkilerinin kültür ve sanat dünyası üzerinde nasıl etkiler yapabileceğine dair öngörülerde bulunmuştuk. Söz konusu yazıda kurdaki artışın başta yayın dünyası olmak üzere, sinema ve müzik gibi diğer alanlarda da ciddi etkileri olacağı belirtiliyordu. Aradan iki hafta geçmeden bu etkiler gözle görülür hale geldi.

Örneğin Lemana dergisi, kâğıt sıkıntısı nedeniyle boyutunu küçültmek zorunda kaldı. Uykusuz dergisi de fiyatına zam yaparken geleceği konusundaki belirsizliği ifade eden bir basın duyurusuyla okurlarını bilgilendirdi. Cumhuriyet gazetesinin 29 Ağustos Çarşamba günü yayımlanan nüshasında “Yayıncılıkta Kırmızı Alarm” başlıklı bir yazı kaleme alan Metin Celal, durumu açık bir şekilde ortaya koyuyordu. Celal yazısında, “Yılbaşında bir ton kitap kâğıdını 750 Avro’ya yani 3.412 liraya alırken şimdi 850 Avro’ya 6.128

Şenay Aydemir

liraya alıyoruz. yüzde 79.6 artış söz konusu” ifadeleriyle krizin ekonomik göstergesini çarpıcı bir şekilde ortaya koydu. Kitap yayınlama maliyetlerinin yüzde 70 arttığına dikkat çeken Celal, okura yansıtılan yüzde 10'luk zammın ise tepki çektiğinin altını çiziyordu. Celal bir sektör temsilcisi ve sözcüsü olarak haklı bir biçimde Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy'u acilen yayıncılık sektörünü destekleyici tedbirler almaya davet ediyordu. Bu çağrı burada dursun, biraz sonra yeniden döneceğiz.

Perşembe günü ise Bianet'te söyleşisi yer alan Erinç Yeldan meseleyi çok daha başka bir açıdan ele almıştı. Prof. Dr. Yeldan “İthal, dolayısıyla pahalı kâğıdın ifade özgürlüğüne, katılımcı medyanın oluşturulmasına, katılımcı demokrasinin oluşturulmasına çok ciddi sosyolojik, siyasi etkileri var. Ekonomik şiddet giderek siyasi şiddetin ana mekanizmasını oluşturur bir hale geliyor. Bu bakımdan elbette çok sesliliğin, çok renkliliğin maddi temelleri sarsılıyor” diyordu.

'KÜLTÜREL İKTİDAR' VE KARŞI SALDIRI

Cumhurbaşkanının açık ki, sanat ve edebiyat alanını kastederek 'kültürel iktidar olmadıklarını' defaatle dile getirdiği herkesin malumu. Bu ifadenin yalnızca iktidar ve çevresinin bu alanlardaki üretim kısırlığına vurgu yapmadığını, aynı zamanda kültürel alanın bir bölümünün bizzat Erdoğan tarafından 'hasım' olarak ilan edildiğini ifade etmek gerek. Hal böyle olunca her türlü siyasi ve ekonomik olanak bu alanı daraltmak, üretimini sabote etmek ve giderek üretim yapamaz hale getirmek için kullanılıyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan, 6 Kasım 2017'de Haliç Kongre Merkezi'nde düzenlenen “Yeni Atatürk Kültür Merkezi (AKM) Projesi”nin tanıtımında yaptığı konuşmada bunu en açık şekilde şu sözlerle ifade etmişti: “Ağızlarını her açtıklarında muasırlıktan, batılılıktan, Avrupalılıktan, modernlikten, çağdaşlıktan söz edenlere soralım bakalım, dünya çapında hangi eserleri ortaya koyabilmişler? Örneğin, dünya çapında bir opera, pop sanatçısı, bir aktör, bir gitarist yetiştirebilmişler mi?” Aynı yılın 29 Mayıs'ında Ensar Vakfı'nın toplantısında ise “Medyadan sinemaya, bilim teknolojiden hukuka kadar pek çok alanda hala en etkin yerlerde ülkesine ve milletine yabancı zihniyetteki kişilerin, ekiplerin, hiziplerin bulunduğunu biliyorum” ifadelerini kullanmıştı. Yani mesele, dünya çapında bir 'sanatçı' yetiştirip yetiştirmemekten çok; sanatçının Erdoğan'ın 'millet' tanımının içinde yer alıp almamasıyla ilgiliydi daha çok. 'Millet'in içinde tanımlanmayan hiçbir sanat ürünü ve sanatçının – isterse dünya çapında olsun- kıymeti harbiye-

'Mesele, dünya çapında bir 'sanatçı' yetiştirip yetiştirmemekten çok; sanatçının Erdoğan'ın 'millet' tanımının içinde yer alıp almamasıyla ilgiliydi daha çok. 'Millet'in içinde tanımlanmayan hiçbir sanat ürünü ve sanatçının – isterse dünya çapında olsun- kıymeti harbiyesinin olmadığına dair daha açık bir vurgu yapılamaz.'

sinin olmadığına dair daha açık bir vurgu yapılamaz. Peki, iktidar, 'millet' tanımı içinde yer almayan sanatçıları ve sanatsal etkinlikleri etkisizleştirmek, tasfiye etmek için nasıl bir yola başvurdu? Kuşkusuz hukuk bunlardan bir tanesi. Ama ondan çok daha etkili başka bir silah da 'kültür' alanını akamete uğratma yöntemi olarak devreye sokuldu. Barış akademisyenlerine destek bildirisine imza atan sinemacıların Kültür Bakanlığı desteklerinden mahrum edilmesi örneğinde olduğu gibi. Aynı şekilde artık gizleme gereği duymadan film festivallerinin, kültürel etkinliklerin 'bizim' ve 'onların' olarak ikiye ayrılıp kamu fonu desteklerinde açık bir ayrımcılığa gidilmesi gibi. Kesim rakamlar vermek zor ama Boğaziçi, Adana ve Antalya film festivallerine destek olarak verilen kamu kaynakları ile İstanbul ve Ankara film festivallerine verilenler arasında ortalama on kat fark olduğunu belirtmek yeterli olacaktır.

KRİZİ FIRSATA DÖNÜŞTÜRMEK!

Metin Celal, çok haklı olarak Kültür ve Turizm Bakanı'nı yayıncılık sektörünün içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıların aşılması için önlemler almaya davet ediyor. İlk olarak da yüzde 18 olan KDV oranının kaldırılmasının bir adım olacağını belirtiyor. Ancak, karşımızda sorumlu oldukları alana bütünlüklü bakan, sektörlerin bütünüyle ilgili sağlıklı kararlar alma iddiası taşıyan bir iktidar yok. İktidarın her alanda olduğu gibi burada da "millet için çalışanlar ve çalışmayanlar" olarak durumu ele alıp, ekonomik krizi de başta yayıncılık sektörü olmak üzere kültür sanat alanında bir tasfiye aracına dönüştürme fırsatı kollayacağını söylersek fazla mı komplocu oluruz? Üstelik bu hukuki yollara göre çok daha 'temiz' bir yöntem. Nihayetinde bir türlü hâkim olunamayan kültür sanat alanındaki üretimin hatırı sayılır bir bölümü 'piyasanın gizli eli' tarafından tasfiye edilse kim ne diyebilir ki!

Erinç Yeldan'ın "Ekonomik şiddet giderek siyasi şiddetin ana mekanizmasını oluşturur bir hale geliyor" sözleri bizler için durumun vahametini ortaya koyarken; iktidar ve çevresi için de büyük bir olanağa işaret ediyor aynı zamanda. Yarın çıkıp da "Sadece milletin yayıncılarına ve yayınevlerine destek vereceğiz" diye bir açıklama yapsalar kim ne diyebilir ki? Üstelik bu ilk defa da olmayacak. 'Millet' için bilim üretmediklerini düşündükleri akademisyenleri üniversitelerden ihraç etmekle kalmayıp başka alanlarda da çalışmalarını engelleyerek ekonomik olarak yıkıma uğratan; tamamen keyfi bir biçimde sinemacıları kamu fonlarından mahrum bırakarak üretim yapamaz hale getiren bir iktidardan bahsediyoruz. 'Para'yı ödül ya da ceza olarak kullanmakta daha da mahir üstelik!

'İktidarın her alanda olduğu gibi burada da "millet için çalışanlar ve çalışmayanlar" olarak durumu ele alıp, ekonomik krizi de başta yayıncılık sektörü olmak üzere kültür sanat alanında bir tasfiye aracına dönüştürme fırsatı kollayacağını söylersek fazla mı komplocu oluruz? Üstelik bu hukuki yollara göre çok daha 'temiz' bir yöntem.'

Döviz kuru yayın dünyasını nasıl etkiliyor?

Takibi güçleşen döviz kurları gündelik hayatımızın birçok kalemini etkilerken en büyük darbeyi kağıdı yıllardır ithal eden yayın dünyası alıyor. Döviz dalgalanmalarının yayın dünyasını nasıl etkilediğini Yayıncılar Birliği Başkanı Kenan Kocatürk, piyasanın en büyük matbaası Sena Ofset'ten Sena Balkaç, Doğan Kitap'tan Cem Erciyes, Dedalus Kitap'tan Sedat Demir ve Kolektif Kitap'tan Murat Oğurlu anlatıyor.

Türkiye, tuhaf memleket. “Yok canım, o kadar da olmaz!” dedikçe, ‘o kadar’ olduruyor. Korku filmi senaryosuna benzetip kafamızdan savdığımız tüm tahminlerimizi yaşıyor, çok şükür. Geçtiğimiz haftalarda kelimenin tam anlamıyla çığırından çıkan döviz kurları gündelik yaşamımızı tam kalbinden vururken sosyal medyada yükselen en ciddi tepkiler de yayın dünyasından geldi. Yaklaşık 20 yıl önce SEKA’ların özelleştirilmeye başlamasıyla bugün neredeyse tamamen dışa bağımlı ve dövize endekli olan kağıt piyasası, yükselen kurla beraber durma noktasına geldi. Senelerdir döviz üzerinden satın alınan kağıt, şimdi bir emtiaya dönüşmek üzere.

Nida Dinçtürk

Bir süredir dağıtımçı, aracı, kağıt tedarikçisi derken

Kenan Kocatürk

fiyatlarını makul ölçüde tutmakta zorlanan yayınevleri, son gelişmeler karşısında ne yapacak? Yayıncılar Birliği ve matbaalar piyasadaki bu korku filmine ne diyor? Döviz dalgalanmalarının yayın dünyasını nasıl etkilediğini Yayıncılar Birliği Başkanı Kenan Kocatürk, piyasanın en büyük matbaası Sena Ofset'ten Sena Balkaç, Doğan Kitap'tan Cem Erciyes, Dedalus Kitap'tan Sedat Demir ve Kolektif Kitap'tan Murat Oğurlu anlatıyor.

Kenan Kocatürk – Yayıncılar Birliği Başkanı

SEKA'nın özelleştirilmesinden sonra yayın dünyasına neler değişti?

SEKA'nın özelleştirilmesi yıllar öncesine dayanıyor tabii ki. Ama SEKA varken de ülke yayıncılarının kağıt sıkıntısı vardı. Hatta May Yayınları'nın sahibi rahmetli Mehmet Ali Yalçın ağabeyimiz kağıt sorunu için ziyarete gittikleri dönemin bakanının odasında kalp krizi geçirerek öldü. Ama kapatılan ve özelleştirilen kağıt fabrikaları, tam karşılama da bir ölçüde, kağıt ihtiyacına cevap veriyordu. Bugün eski SEKA'ları işleten özel şirketler, ülkenin kağıt ihtiyacının %1-2 sini karşılamakta. Ülkenin kağıt üretimi olmayınca dünya kağıt pazarından kitap kağıdı ithal eder olduk. Önce tonu 400-500 Euro civarında olan kağıt fiyatları bugün 900-1000 Euro arasında satılmakta. Bunun üstüne dövizdeki artışlar her şeyi olumsuz etkilediği gibi kağıt ve kitap piyasasını da olumsuz etkilemekte.

Şimdi yükselen döviz kurları, tamamen dışa bağımlı hale gelmiş kağıt piyasasını nasıl etkiliyor/etkileyecek?

Şu anda hiçbir kağıtçı matbaalara ve yayıncılara kağıt satışı yapmamakta. 1 Ağustos tarihinde 5 TL üstüne çıkan paritenin 10 Ağustos sabahında 6,36 TL seviyelerine gelmesi, sadece kağıt ticaretini değil ülkenin her şeyini etkiler hale geldi. Ama kültür hayatımızda elbette hem satın alma gücünü düşüreceği hem de üretimi olumsuz etkileyeceği için kitap üretim ve satışlarında var olan azalmayı hızlandıracaktır.

Bu durum, insanların okuma alışkanlıklarını ne yönde etkiler? Örneğin, e-kitap bir alternatif olarak geri dönebilir mi?

Okuyan ve kitap satın alan orta sınıf ve üstü insanımızdır. Bu krizler ilk önce orta sınıfı vurur. İnsanlar temel ihtiyaçlarının dışında çok harcama yapmak istemezler. Hoş 2001 krizinde yayın dünyasında kitap satışlarında çok da düşme yaşanmamıştı. Ama bu krizin bu sefer nasıl

olacağını kimse kestiremiyor. Okuma kültürünü yaygınlaştırmak isterken yakalanacağımız bu krizde dinamik bir üretkenliğe sahip yayın dünyamız, sinema ve müzik sektörün uyguladığı abonelik sistemini baz alan çözümler üretebilir. Sesli kitaba ve e-kitaba yönelim ve yatırımlar artabilir.

‘TAHSİLAT VADESİ ORTALAMA 5-6 AY’

Kitaplardaki vergi oranlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Söz konusu kağıt fiyatları kitabı, bir obje olarak da bir lükse dönüşürecek mi?

Kitaptaki KDV %8 . Temel ihtiyaçlar listesindeki ürünlere uygulanan %1 ve %8’lik KDV sınıfı içinde. Yayın dünyasının sorunu KDV açısından %18’le ürettiği kitabı %8 KDV’yle sattığı için ortalama ölçekte üretim ve satış bir yayıncının devletten 100 bin TL civarında alacağı vardır. Bu alacağını diğer vergilerine mahsup etmesi teorik olarak mümkünken pratik olarak çok zordur ve neredeyse imkansızdır. Bu durum hem adaletsiz hem de kültürel gelişmedeki yatırımı ve istihdamı da azaltan bir durumdur.

Ayrıca yayın dünyasının satışlarındaki tahsilat vadesi ortalama 5-6 ay olduğu düşünüldüğünde devletten KDV alacakları varken bile her üç ayda bir belki de iade alacağı ürünleri için etmediği karın peşin vergisini ödemektedir. Bu elbette sektörün üretime ayracağı kaynaklarını devlete vergi olarak ödemesi demektir.

Bugün için henüz kitabın bir lüks obje olacağını söylemek erken olabilir ama batıda kısmen başlayan koleksiyonerlere yönelik renkli kaliteli sanat kağıdına basılan kitaplar lüks bir obje olarak algılanabilir.

Cem Erciyes – Doğan Kitap Genel Yayın Yönetmeni

SEKA’nın özelleştirilmesinden sonra yayınevleri için neler değişti?

Bu eski bir mesele artık. Kağıt uzun süredir ithal ediliyor. Kağıdı devlet üretirken bilindiği gibi kağıt tahsisatları bir siyasi baskı aracına dönüşürdü. Şimdi de hepimiz döviz kuruna karşı kırılğan bir hale geldik. İki durum da gayet kötü.

Cem Erciyes

'En azından görünür gelecekte kelimenin gerçek anlamıyla kitap bir lüks objesine dönüşmez. Ama tabii ki bizlerin alım gücü düştükçe, gözümüze lüks görünmeye başlayabilir. Sonuçta daha şimdiden piyasa küçülüyor. Eğer ekonomi daha da kötüleşirse bu pek çoğumuzu olumsuz etkileyecektir.'

Şimdi yükselen döviz kurları, tamamen dışa bağımlı hale gelmiş kağıt piyasası, sizin yayın takviminizi nasıl etkiliyor/etkileyecek?

Döviz kuru tabii ki zorluyor. Ama yayın takvimimizi doğrudan etkilediğini söyleyemem. Dolaylı olarak Türkiye'deki ekonomik dengeleri bozduğu, alım gücünü azalttığı, birlikte çalıştığımız dağıtımçıdan matbaaya diğer firmaları da zora soktuğu için biz de olumsuz etkileniyoruz. Daha tedbirli davranmaya gayret ediyoruz.

'KİTAP ALMA ALIŞKANLIĞI DALGALANMALAR YAŞAR'

Bu durum, insanların okuma alışkanlıklarını ne yönde etkiler? Örneğin, e-kitap bir alternatif olarak geri dönebilir mi?

Okuma alışkanlığı değişmez. Ama kitap alma davranışı kısa süreli dalgalanmalar yaşar. E-kitap içinse önemli bir fırsat yaratacağını düşünmüyorum.

Kitabın lüks tüketim kalemi altında vergilendirilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz? Söz konusu kağıt fiyatları kitabı, bir obje olarak da bir lükse dönüştürecek mi?

Sanmıyorum. En azından görünür gelecekte kelimenin gerçek anlamıyla kitap bir lüks objesine dönüşmez. Ama tabii ki bizlerin alım gücü düştükçe, gözümüze lüks görünmeye başlayabilir. Sonuçta daha şimdiden piyasa küçülüyor. Eğer ekonomi daha da kötüleşirse bu pek çoğumuzu olumsuz etkileyecektir.

Sena Balkaç – Sena Ofset

SEKA'nın özelleştirilmesinden sonra kağıt piyasasında neler değişti?

Maalesef çok şey kötü yönde değişti. Yayıncıların da bildiği üzere kağıtlarımızın tümü artık ithal (eğer ambalaj için kullanılmayacak ise) bu da ülke politikaları, kotaları ve gümrük anlaşmalarına göre arada değişiyor ama yine kötü yönde bir değişiklik söz konusu. Mesela Çin yıl içerisinde fabrikalarını şehir dışına taşıma kararı aldı ve doğal olarak üretim azaldı, önceliği başka ülkelere verdi. Bu da tüm piyasada kağıt sorunu yaşanmasına ve az olarak bulunabilen ürünün kıymetli olmasına bağlı olarak fiyatının artmasına sebep oldu. Ayrıca her kağıt firması

'En az kâr ile iş yapan biz matbaa üreticilerinin üzerinden fiyat kırma sektör paydaşlarını birbirine kırdırma politikası ile iş yaptırmaya çalışan yayın sektörü tonlarca ve günlük kur ile muhasebelerine giren kağıt faturalarına ses bile çıkaramıyor.'

da ölçüyü firesiz hale getirip bobini küçültmüyor ama sonuçta yayıncıların ölçüleri belli ve SEKA ile yıllık anlaşma yapıldığında ihtiyaç kadar firesiz üretim yapılabilme imkanı da oluşabiliyordu. Şimdilerdeyse çok tüketmiyor ve kağıt tedarikçiniz ile iyi anlaşırıyorsanız istediğiniz ölçülere zor da olsa ayarlanabiliyor.

'ÜRETİMİN DARALMASI SEKTÖRÜ DAR BOĞAZA SOKACAK'

Şimdi yükselen döviz kurları, tamamen dışa bağımlı hale gelmiş kağıt piyasasını nasıl etkiliyor/etkileyecek? Gelecek bir yıla dair öngörüleriniz neler?

Çok manidar bir anda gelen soru... Cuma gününden beri (9 ağustos) kağıt tedariki yapan şirketler kurların olağanüstü değişkenliği sebebi ile fiyat vermeyi durdurdu ve ürün sevkiyatı da yok denecek kadar az yapıyor. Diğer taraftan tüm faturalar TL olarak düzenlenip satış fiyatına o şekilde karar veriliyor ama sizin aynı ürünü üretirken katlandığınız maliyet son 5 yılda hızla artıyor. En az kâr ile iş yapan biz matbaa üreticilerinin üzerinden fiyat kırma sektör paydaşlarını birbirine kırdırma politikası ile iş yaptırmaya çalışan yayın sektörü tonlarca ve günlük kur ile muhasebelerine giren kağıt faturalarına ses bile çıkaramıyor. Kurlar ve üretimin daralması sektörü dar boğaz ve ek maliyete sokacak buna rağmen yayıncılar okurlar ile buluşabilmek adına karlarını minimumda tutup fiyat değiştirmeden ayakta kalmaya çalışıyor.

İyice çıkmaza girmiş gibi görünen piyasa koşullarını iyileştirebilmek için sizce nasıl bir çözüm üretilebilir, ne yapılabilir?

Mevcut tekellerin elinden uzaklaşmak... Dağıtımçı ve satıcı bu işin en çok kazanan ve en az etkileneni. Detayları uzun uzadıya görüşmek gerek, birkaç satırda anlatılabilecek şey değil ama mesela d&r'ın yayınevlerinden kitap alma iskontaları, AVM içinde dükkan alırken başka kitap satıcısının girmeme koşulunun şart koşulması -burada diyebilirsiniz ki Nişantaşı Citys de hem d&r hem de Ne-zih var. Lakin Ne-zih'in kültür yayıncılığı yapmama koşulu var- buna ek olarak d&r gibi satış noktalarına kitapları gönderen dağıtımçıların işleyişi ve ödeme vadeleri.

Devlet olarak öncelikle Avrupa'nın yaptığı gibi kültür ve sanat yayıncılığında KDV düzenlemesinin yapılması gerekmektedir. Yurt dışından gelen kültür ve sanat yayın-

cılığı için kullanılan ürünlerde gümrük birliği sağlanıp fiyatların en azından yıllık bazda sabitlenmesi lazım.

Mevcut durumda bir forma kitap basmak nasıl bir maliyet doğuruyor?

Kime ve neye göre...? İşletmenin hacmi, makina parkuru, çalıştırdığı personelinin maaş ödemeleri gibi unsurları ekleyip de zarar etmeden verilmesi gereken fiyat mı yoksa çantacı diye tabir ettiğimiz ofis açıp iş toplayıp merdiven altı üretim yapan birinin maliyeti mi? Sanayi Odası Meslek Komitesi olarak bu hususların iyileştirilmesi için Yayıncılar Birliği, İTO Meslek Komitesi ve üreticiler olarak görüşmeler yapmaya başladık önümüzde uzun bir yol var.

Sedat Demir – Dedalus Kitap Genel Yayın Koordinatörü

SEKA'nın özelleştirilmesinden sonra yayınevleri için neler değişti?

Bildiğim kadarıyla SEKA'nın özelleştirilme kararı 90'ların sonuna denk gelir. Parça parça satıldı. İlk duyduğumda oldukça gençtim. O zamanki düşüncelerim ile şu anda-kiler aynı: Kamusal olanın dışına çıkıldığında, bu bana bağımsız olmamayı düşündürüyor elbette. Bu durumda, daha eski yayıncılar daha doğru cevap verecekler, üzücü elbette, bu yayıncılar için zorlu ve önemli bir detay. Kâğıt tedarik ve fiyatında ulusal bir karar mekanizmamız yok. Yurt dışındaki fiyatlandırma, üretim ve gelişmelere bağımlıyız.

Şimdi yükselen döviz kurları, tamamen dışa bağımlı hale gelmiş kâğıt piyasası, sizin yayın takviminizi nasıl etkiliyor/etkileyecek?

İster istemez yayın programımızdaki kitap sayısını düşüreceğiz. Bu, okurlarının beklediği birçok kitabın yayımlanmaması demek.

'FİYATLAR BİZİM VE OKURUN GANINI SIKACAK'

Bu durum, insanların okuma alışkanlıklarını ne yönde etkiler? Örneğin, e-kitap bir alternatif olarak geri dönebilir mi?

E-kitaba Türk okurunun alışmadığını biliyorum. Uzun

Sedat Demir

süre de ilgilenmeyecekler. Okuma alışkanlıklarından vazgeçmeyecekler elbette. Ancak ilerleyen dönemlerde yansıtılacak fiyatlar, çok üzücü, bizim ve okurun canını sıkacak.

Kitabın vergilendirilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz? Söz konusu kâğıt fiyatları kitabı, bir obje olarak da bir lükse dönüştürecek mi?

Umarım dönmez. KDV ve vergi düzeyinde bildiğim kadarıyla azaltılması konusunda çalışmalar yapılıyor. Ben de bir okurum, oradan biliyorum, kitap bir obje olarak hâlihazırda bir lüks. Bir yandan önemli bir maliyet kalemi daha var: Matbaa. Önümüzdeki süreç bu maliyet kalemini de olumsuz anlamda etkileyecek.

Mustafa Oğurlu – Kolektif Kitap Genel Yayın Yönetmeni

SEKA'nın özelleştirilmesinden sonra yayınevleri için neler değişti?

Öncelikle şunu belirtmek gerek sanırım, yaşadığımız döviz krizi sadece kâğıt fiyatlarının artışı olarak yansımaya yayınevlerine. Sonuçta ciddi bir enflasyonla ve aynı zamanda piyasaların daralmasıyla karşı karşıyayız. Türkiye esasında kâğıt üretmeyen bir ülke değil, kitap kâğıdı üretmeyen bir ülke. Eğer üretiyor olsaydık da muhtemelen kullanılacak sarf malzemelerinden kaynaklı ciddi fiyat artışıyla karşı karşıya kalırdık tahminimce ya da tüccarlar ithal kâğıttan çok az daha ucuza satarlardı aynı kâğıdı. Asıl mesele ithal edemememiz durumunda kitap basamayacak oluşumuz. Bu da aslında, 82 milyonluk bir toplum için büyük bir utanç olsa gerek! Bir kâğıt fabrikası nasıl kurulur, neden ülkemizde kitap kâğıdı üreten bir fabrika yok, bilmiyorum açıkçası. Çalıştığımız firmalara sordüğümüzde da, hani çok mu zor bir kâğıt fabrikası kurmak, ya da çok daha pahalıya mı geliyor üretim gibi sorularımıza şimdiye dek bir cevap alamadık maalesef. Öyle görünüyor ki meslek örgütlerimiz yıllık bandrol rakamlarını açıklamanın ötesine geçmeliler.

'YAYIN POLİTİKAMIZI AKSATMAMAYA GAYRET EDECEĞİZ'

Şimdi yükselen döviz kurları, tamamen dışa

'Asıl mesele ithal edemememiz durumunda kitap basamayacak oluşumuz. Bu da aslında, 82 milyonluk bir toplum için büyük bir utanç olsa gerek! Bir kâğıt fabrikası nasıl kurulur, neden ülkemizde kitap kâğıdı üreten bir fabrika yok, bilmiyorum açıkçası.'

'Basılı kitap bir gün lükse dönüşecek ama sanırım bu krizde değil. Bu sefer internet var! Artık okurla yayınevlerinin doğrudan buluşması mümkün. Bu da kitabı en azından daha ulaşılabilir kılacaktır.'

bağımlı hale gelmiş kağıt piyasası, sizin yayın takviminizi nasiletkiliyor/etkileyecek?

İşin kötü yanı dışa bağımlılığımız sadece kağıtta değil. Yayımlanan kitapların telifleri de büyük oranda yurt dışından. Bu da kitap fiyatlarının çok ciddi oranda artacağı anlamına geliyor. Satışlar ister istemez düşecek. Kendimizce hazırlıklar yaptık, elimizden geldiğince yayın programımızı aksatmamaya gayret edeceğiz. En azından temennimiz bu...

Bu durum, insanların okuma alışkanlıklarını ne yönde etkiler? Örneğin, e-kitap bir alternatif olarak geri dönebilir mi?

Bu krizin okurun alışkanlıklarını nasıl etkileyeceğini tahmin etmek zor, ama insanların gelirleri çok ciddi oranda düştüğü gibi kitap fiyatları da yükseliyor. Ama en azından internet var! Artık daha uygun fiyatlarla kitaplara ulaşmak mümkün. Şu ana kadar e-kitap bekleneni karşılamadı. Biz hala somut olarak ürünü görmek istiyoruz maalesef. Bir de aracı kurumların çok yüksek oranları e-kitabın fiyatının düşmesinin önünde önemli bir engel. Yakın vadede e-kitabın ciddi bir alternatif olabileceğini maalesef sanmıyorum.

Kitabın vergilendirilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz? Söz konusu kağıt fiyatları kitabı, bir obje olarak da bir lükse dönüştürecek mi?

Adil vergilendirme ülkenin çok büyük sorunu zaten. Biz de bundan payımızı fazlasıyla alıyoruz. Dışa bağımlılığımız bir tek kağıt olsa iyi, hemen hemen her şey dışa bağımlı. Teliften tutun da baskıya kadar (matbaa makinelerinde sarf malzemelerine) her alanda dışa bağımlıyız. Sadece kağıttaki artış kitap fiyatlarını bu kadar yükseltmez yoksa. Kriz zamanlarında kitabı ulaşılabilir kılmanın yolları her zaman bulunmuş. Cep boy ve şimdi kullandığımız "ince kapak"lı kitaplar da savaş dönemlerinde ortaya çıkmış. Basılı kitap bir gün lükse dönüşecek ama sanırım bu krizde değil. Bu sefer internet var! Artık okurla yayınevlerinin doğrudan buluşması mümkün. Bu da kitabı en azından daha ulaşılabilir kılacaktır.

NOT: Biz bu dosyayı yapmaya karar verdiğimizde dolar 5,11'di. Bugün, dosyayı editörüne iletirken 6,56. Yayına girdiğinde kaç olacağı, ülkenin de ekonomik kaderi için yeni bir tahmin yürütmemize yardımcı olabilir.

Kaddafi'nin 'Kadife Devrimi' umut getirmişti

Ayfer G. Cambier, Devrim Ateşinin Gölgesinde isimli kitabında Arap Baharı dönemindeki Bingazi'yi anlatıyor. Cambier, Arap Baharı'nın halkta yarattığı hayal kırıklığını vurguluyor.

Nuray Pehlivan

Ayfer G. Cambier "Devrim Ateşinin Gölgesinde" kitabıyla okurlarının karşısına çıktı. Cambier, Batı medyasında Arap Baharı diye nitelendirilen ayaklanmaların bir ayağı olan Libya'daki olayların ilk 12 gününü, bir kadının perspektifinden anı roman olarak anlatıyor.

Romanın ana karakterleri on yıldır birlikte olan çift, iş için geldikleri Libya'da kendilerini bir savaşın içinde buluyorlar. Ama Devrim Ateşinin Gölgesinde sadece Bingazi'de neler olduğuna değil karakterlerinin çıkmazlarına da parmak basıyor; Elif ve Guy'ın kendi içlerinde ve ilişkilerinde henüz adını koyamadıkları arayışları, hayal kırıklıkları ve umutsuzlukları da okurun önüne seriliyor.

'Arap Baharı genel olarak o yıllarda dünyanın diğer ülkelerinde de ortaya çıkan bir farkındalığın Ortadoğu'daki ayağıydı bana göre. Tabii ki sonrasında bu manipüle edilip başka bir şeye dönüştürüldü.'

Romanı Elif'in kendine yönelik iç sorgulaması olduğu kadar Libya'daki gündelik hayatı, kadınları ve erkekleri gözlemlemesi olarak da niteleyebiliriz. Olayların sonunda Elif'in kendisinin de itiraf edeceği gibi neyin gerçek neyin sanrı olduğu karmakarışık hale geliyor.

Bir dönem Cumhuriyet Kitap Kulübü'nde çalışan, Sabah Kitap ve Dergah yayınlarında editörlük yapan Cambier ile Libya'daki olaylar ve "Devrim Ateşinin Gölgesinde" üzerine söyleştik.

EDEBİYATLA YORUMLAMAYI BİLEREK SEÇTİM

Siyasi bir analiz ya da makale yerine neden bu tür bir anlatım biçimi seçtiniz? Neden roman?

Sorunuza söyle cevap vereyim; her şeyden önce kendimi bir edebiyatçı olarak görüyorum, hayatı edebiyatla yorumlamak bana daha gerçek geliyor. Özellikle günümüzde sanal platformların da etkisiyle gerçeğin sürekli değiştirilip kirletildiğini düşünürsek... Arap Baharı Libya'da başladığında ben de Libya'daydım ve birebir insanlarla konuşacak onların neler hissettiklerini anlayacak şansım oldu. O insanların kaygıları, karmaşaları ve 'Arap Baharı' gibi adı oryantalleştirilmiş ama aslında genel olarak dünyanın diğer bölgelerinde de kendini hissettiren protestoları nasıl algılayıp yorumlayacaklarıydı benim derdim. Yani ideolojik bir yerden bakıp analitik bir makale yazmaktansa, gerçek insanların bir kaos ortamındaki gündelik kaygılarını, korkularını, aşkı da içine alarak edebiyatla yorumlamayı bilerek seçtim.

Romanın konusu Arap Baharı'nın başladığı ve Kaddafi'nin kanlı bir isyanla devrildiği döneme tanıklık ediyor. Kitabınızda da yer yer göndermeler var ama yine de okuyucularımız için Türkiye'yi de içine alarak politik bir Arap Baharı değerlendirmesi yapar mısınız?

İlk sorunuzda hafifçe değindiğim gibi; Arap Baharı genel olarak o yıllarda dünyanın diğer ülkelerinde de ortaya çıkan bir farkındalığın Ortadoğu'daki ayağıydı bana göre. Tabii ki sonrasında bu manipüle edilip başka bir şeye dönüştürüldü. Günümüzde zenginliğin tarihte görülmemiş şekilde bir avuç kesim tarafından eşitsiz bölüşümü var. Yine aynı kesim tarafından sınır, milliyet tanımaksızın yer altı ve yer üstü rezervlerinin körü körüne yok edilmesi de cabası. Bu eşitsizlik ve körleşmiş yağma genç insanlar tarafından tabii ki de fark ediliyor ama şanssızlık şu ki eski zamanlardaki gibi alternatif ideolojiler de yok edilmiş durumda. Genç insanlarda kaynayan bir öfke var yaşadıkları sisteme karşı ama akıtacakları bir kanal yok. Bu da zaman zaman bir öfke seline dönüşüp patlayabiliyor ve yine aynı sistem tarafından mani-

pülasyona uğrayıp sistem için yararlı bir şeye dönüştürülüyor. Taksim Gezi Parkı protestolarında Türkiye’de değildim ama o protestoları da Los Angeles, Londra, Mısır, Tunus ve Libya’daki olaylardan bağımsız düşünemeyiz. Yani tümü içlerinde yaşadıkları toplumların inançlarından bağımsız ama sistemin kirliliğine karşı kendiliğinden oluşan protestolardı diyebilirim.

KADDAFİ DESPOT BİR DİKTATÖR HALİNE GELMİŞTİ SON YILLARDA

Sizce Kaddafi Libya halkı için ne ifade ediyordu?

Bu soruya romanın kahramanlarının birinin sözleriyle karşılık vereyim: “Kırk yıl önce büyük umutlar bağlamıştık bu adama. Ne yaptı? Bingazi’yi tamamen hor gördü. Şu şehrin haline bakın... Kırk yıl önce Akdeniz’in en güzel şehriydi şimdi ise her yeri bok götürüyor...” Gerçekten de Kaddafi’nin ‘Kadife Devrimi’ büyük umutlar getirmişti Libya toplumuna. Kaddafi, sosyalizm ve Libya kültürünü iç içe geçirecek bir şey yaratmaya gerçekten inanmıştı başlarda. Ama çok geçmeden etrafını çeviren küçük fırsatçı grupların ve aşiretlerin etkisi altında kaldı. Hem ideallerinden hem de gerçek Libya halkından giderek uzaklaştı. Dahası Libya halkının genelini kendisine düşman olarak görmeye başladı. Konuştuğum Libyalıların söylediklerine göre bu korku öyle bir paranoyaya dönüşmüştü ki Kaddafi’ye karşı söylenen bir cümle, cümleyi söyleyenin Kaddafi’nin karargahında liderin elinden infazına yol açabiliyordu.

Yani toparlarsak, yıllar önce halkına eşitlik, sosyalist demokrasi, sosyal refah vadeden ve vadettiği şeylere gerçekten inanan idealist lider gitmiş onun yerine ülkesinin zenginliklerini çevresine ablukaya alan küçücük gruptan çıkarıp halkına ulaştıramayan ve o halkı kendine düşman olarak gören despot bir diktatör gelmişti son yıllarda.

Libya’da Kaddafi döneminde yaşam kalitesi oldukça yüksekti. Sizin gözlemlerinize göre bu zenginlik halk tabanına yansımıyor muydu?

Evet, az önce de söylediğim gibi küçük bir grup dışında halkın büyük bir kısmı bu paylaşımından yoksundu. Ayrıca şehirlere yönelik bir ayırım da vardı. El Beyda, Kral İdris döneminde Libya’nın başkentiydi, Bingazi Doğu Akdeniz’in en güzel şehri diye niteleniyordu ama Kaddafi döneminde tam bir kötürümlüğe bırakılmış şehirlere iki tanesiydi. Ayrıca Kaddafi’nin halkından tamamen kopması ve çevresindeki küçük grupların elinde mumya bir diktatöre dönüşmesi de cabası... Bana anlatılanlara göre Kaddafi’nin sanırım ayak-

Ayfer G. Cambier

'İsyana büyük umutlar bağlamış halklar aldatıldı, kandırıldı, hüsrana uğratıldı ve sindirildi. Onun ötesinde ise holdingler yarattıkları felaket kapitalizminin ürünlerini devşirmekte hiçbir sınır tanımıyorlar. Yani evet kaos devam ediyor ve şu anki ekonomik model devam ettikçe o da devam edecek gibi.'

lanmalardan hemen önce alt yapı çalışmaları için Bingazi'ye gönderdiği para, yerine bile ulaşmadan birkaç kişinin cebine paylaştırılmış. Tabii ki halka ulaşamayan ve halkın ulaşamadığı bir lider olarak tüm bunlardan her zaman bihaber olarak kalmış biri.

İSYANA BÜYÜK UMUTLAR BAĞLAMIŞ HALKLAR ALDATILDI

Batının müdahalesinin de devreye sokulduğunu düşündüğümüzde Kaddafi'nin yıkılmasında etkenlerden birisi de Libya'nın kontrol edilemez bir güç haline gelmesiydi diyebilir miyiz?

Tabii ki bu önemli bir etken diye düşünüyorum. Libya uzun yıllar dünya ekonomisinden dışlanmıştı dışlanmasına ama Batılı hükümetler ve holdingler Libya'nın dünya yer altı rezervlerinin önemli bir bölümünü elinde tuttuğunu fevkalade biliyordu. Son yıllardaki ambargoyu kaldırma çabalarıyla birlikte bazı holdingler zaten girmişti Libya'ya. Ama bu açılımın Kaddafi'nin denetiminden çıkartılıp holdingler yararına denetimsiz bir hale getirilmesi nihai bir amaç diye düşünüyorum. Aslında protestoların sonrasında yaşanan şeylerin 70'li yıllarda Chicago Üniversitesi'nde bir avuç ekonomistin şekillendirdiği ve sonrasında Güney Amerika diktatörlükleriyle başlatılan ve tüm dünya ülkelerini kasıp kavuran, son yıllarda ise Ortadoğu'da şahit olduğumuz kaos ve korkuyla beslenen felaket kapitalizminin bir uygulamanı olduğunu düşünüyorum. Naomi Klein'in 'Şok Teorisi, Felaket Kapitalizmi'ni referans gösterebilirim bu anlamda.

Kaddafi'nin ölümünün üzerinden yedi yıl geçti. Sizce Arap Baharı'yla başlayan ve bir iç savaşa dönüşen bu dönem, Libya için yeni başlangıçların tarihi oldu mu? Aksine kaos hâlâ devam ediyor mu?

Libya ayaklanmalarındaki halkın ortak olduğu bir demokratik sistem istemi manipüle edildi. Yerine kaotik ve halkın hiçbir katılımının olmadığı bir şey konuldu. Alt yapı, sosyal refah, yerel yönetimler ve merkezi yönetim açısından kim kime dum duma bir durum yaşanıyor Libya'da. İsyana büyük umutlar bağlamış halklar aldatıldı, kandırıldı, hüsrana uğratıldı ve sindirildi. Onun ötesinde ise holdingler yarattıkları felaket kapitalizminin ürünlerini devşirmekte hiçbir sınır tanımıyorlar. Yani evet kaos devam ediyor ve şu anki ekonomik model devam ettikçe o da devam edecek gibi.

KEŞİNLİKLE ORYANTALİST BİR BAKIŞ AÇISI DEĞİL

Uzun yıllar yaşadığınız Libya'da Batılı olmak nasıl bir şey?

Bu soruya iki yönlü cevap vereyim. Libya'ya Batılı bir erkek olarak gitmişseniz inanılmaz güzel zaman geçirebilirsiniz. İstisnasız her şeyi bulabilirsiniz. Ama Batılı bir kadınsanız tüm alışkanlıklarınızı, kılığınızı, kıyafetiniz ve düşünüş tarzınızla birlikte sınırdan bırakıp öyle girmeniz gereken bir yerdi Libya. Sanırım şimdi daha da vahimleşmiş durumda.

Kitabınızda günlük hayat ve kadınların durumu gibi birçok ayrıntı var. Yer verdiğiniz bu ayrıntılar bir taraftan oryantalizm kokarken bir taraftan da bu toplumların makus kaderine mi işaret ediyor?

İşyanlardan sonra her şey gibi gündelik hayat ve kadınların durumu da kötüye gitmiş durumda Ortadoğu toplumlarında. Bence bu tartışılması gereken bir konu. Yazarının benzer bir toplumdaki geldiği düşünülürse kesinlikle oryantalist bir bakış açısı değil. İslam toplumlarında erkeklerin kadına bakışını değiştirmesi gerekiyor. Buna sadece benim gibi kadınların değil muhafazakar Müslüman kadınların da katılacağını düşünüyorum.

Oryantalist bakış açısını tabii ki anlıyorum ama bir kadın olarak böyle bir davranış biçimine tüm kadınların gönüllü olarak razı gelmediklerini düşünüyorum. Üstelik yaşadığımız çağı düşündüğümüzde İslami kültürlerde kadına böyle bir bakış açısı o kültürleri kötürümleştiren önemli bir unsur.

Romanın karakteri Elif benzer bir toplumdaki geliyor. Tam olmasa bile zaman zaman Türkiye'de, büyüdüğü topraklarda benzer sınırlamaları hissetmiş ve gözlemlemiş bir kadın. Sorun erkeklerin kadını sadece dölleyecekleri ve kendilerinden olan bir şeyi yeniden üretecekleri bir havuz olarak görmeleri. O yüzden de göze görünmemeleri, kapalı kapılar altında tutulmaları gerekiyor. Böyle bir anlayış Ortadoğu erkeklerinde tam bir seks obsesifliğine dönüşmüş durumda. Çünkü kendisine de bir kadınla seks ve çocuk dışında başka bir şey paylaşamayacağı konusunda sınırlama koyuyor. Kader değil ama acıta acıta, kanaya kanaya değiştirilebilecek bir anlayış bu.

Devrim Ateşinin Gölgesinde, Ayfer G. Cambier, Aya Kitap, 2018.

İki yoldaş köylünün yayınevi: Yaba

Türkiye siyasi hayatında özellikle 60'lı ve 70'li yıllarda etkili olan işçi ve köylü hareketinin edebiyat alanındaki bir yansıması sanki Yaba. İsmi insanlığın kutsal yiyeceği buğdayı ortaya çıkaran tarım aleti yabadan alan yayınevinin kurucusu Aydın Doğan ve yoldaşı Ayşe Hanım, kendi dünyalarında ve piyasalaşmaktan uzak durmaya özen gösteriyorlar. Aydın Doğan yaptıkları işi "Zaten sevdiğimiz iş, zarar etsek ne olacak!" diye tarifliyor...

Beyoğlu'nda "Yüksek Kaldırım" diye bilinen Galip Dede Sokağı'ndan Galata'ya doğru kendinizi saldırdığınızda yazkış, sıcak-soğuk, kitapların kıyısında bir kapı aralığında kitap okuyan bir kadın görürsünüz. Bu kadın, Aydın Doğan'ın eşi Ayşe Doğan. Evlilik bağından çok birbirlerine yoldaş olmuş iki insanın birlikteliğinin adeta bir sembolü olan Yaba Sahaf dükkânında sessiz, sakin, kendi halinde insanlığa küçük katkılar sunarak yaşamlarını sürdürüyorlar.

'İKİ YETİM EVLENDİK'

Yaba Yayınları ve sahaf dükkânının sahibi Aydın Doğan, "O iyi bir yoldaş oldu benimle. Yoldaşlık buna deriz. O da köylü, ben de köylü. İkimiz sırt sırta bu işleri yaptık, kimseden tek kuruş iğne almadan. Onun payı çok bu

Adem Erkoçak

emekte,” diyor eşi Ayşe Doğan’ın hayatındaki yeri için. “Ben ona diyorum oturma orada diye ama onlar Yörük olduğu için içeride duramıyor, sıkılıyor,” diyor Ayşe Hanımın dışarıda olmasına ve ekliyor: “Beni suçluyor bazı arkadaşlar, o kadıncağz orada üşümüyor mu diye. Onlar yaylada büyümüşler. Orada duruyor, okuyor. Zaten biz o okumayla tanıştık Ankarada. Bana gelip kitap alırdı. Tabii fiziği filan da güzel, ben de fena değildim. İki yetim evlendik. Onun da anne babası ölmüş. Onun için bu işleri böyle sahiplenerek yürüttük. Kendi gücümüz neyse onu kullandık. Gücü boşuna harcamadık, sonucunu da aldık.”

‘YABA, MEZOPOTAMYA’YI TEMSİL EDEN BİR ALET’

Yaba, her şeyin hızla yok olduğu ya da dönüştüğü günümüzde, kendi evreninde, nasıl varolduysa o çizgide devam eden bir sahaf dükkânı ve küçük de bir yayınevi. 1979 yılından beri sadece Aydın Doğan’ın 12 Eylül zamanında 6 ay hapis yattığı dönem harici çıkan Yaba Edebiyat dergisinin de evi burası. Türkiye siyasi hayatında özellikle 60’lı ve 70’li yıllarda etkili olan işçi ve köylü hareketinin edebiyat alanındaki bir yansıması sanki Yaba.

“Yaba; Anadolu’yu, Mezopotamya’yı temsil eden bir alettir. Tarihte buğday savaşları olmuştur. Mezopotamya’nın üzerine yürümüşlerdir. Biliyorsun, buğday olmasa insanlık olmazdı. O yüzden kutsal sayılır. Ekinin başak tanelerini ayırmak için kullanılır. Bu yabadır,” diye açıklıyor Aydın Doğan Yaba ismini seçme nedenini. Aslında yayıncılıkta da bir kitabı oluşturmak için bir araya getirilmiş formaların sıralanarak ciltlenmeye hazır halde olmasına da yaba deniliyor. Ama bu kısmını hiç konuşmuyoruz.

Aydın Doğan’ın sahaf olması, yayınevi sahibi olması ise hayatın ondan aldıkları neticesindeki savruluşunun bir sonucu:

“Ben köylü çocuğuyum birincisi. Keban’a bağlı Loriken adında bir köy vardı, şimdi yok oldu. Orada doğdum. 3 kardeşiz, en küçüğü benim. 9 yaşına kadar köyde yaşadım ama babamın ölümünden sonra ailemin durumu karıştı. Harput’a bağlı Kesili adlı yerleşkede bir ailenin yanında hayatımı idame ettim. Çıraklıklarla büyüdüm, köyde zaten okul yoktu. Terzide, kunduracıda en sonunda da berberde. Yanında kaldığım aile dışarıdan bir hoca tahsis etti de okumayı öyle öğren-

‘Tarihte buğday savaşları olmuştur. Mezopotamya’nın üzerine yürümüşlerdir. Biliyorsun, buğday olmasa insanlık olmazdı. O yüzden kutsal sayılır. Ekinin başak tanelerini ayırmak için kullanılır. Bu yabadır,’ diye açıklıyor Aydın Doğan Yaba ismini seçme nedenini.’

dim. 19 yaşına kadar berberlik yaptım.

Beni büyüten ailede teyze oğlu diyebileceğim bir yakınım ile benim bir büyüğüm olan abim Ankara'da bir berber dükkânı açtılar. Mektupla beni de yanlarına çağırdılar. O vesileyle Ankara'ya gittim. Bir süre orada berberlik yaptım, Ankara'yı çok sevdim ama sonrasında işi bıraktım. Çünkü hizmet etmeyi sevmiyordum. Tamam, bu işler de belki gerekli ama o zamanlar okuduklarımdan da etkilenmişim için bana ters geliyordu o işler.

Bir arkadaş grubu edinmişim o dönemde. Onlarla hem tartışırdık hem de üretirdik. Ben de o vakitler bir piyes yazmışım. Harika Berber diye bir komedi oyunu, yazlık sinemalarda film başlamadan sahneliyoruz. Ama nasıl tuttu oyun, görsen. O zamanki gençlik çok bambaşkaydı, birden bir grup olduk.

Oyun sayesinde iyi de para kazandık. Yazlık sinema o zamanlar çok önemli bir kültürdü, keşke şimdi de olsa ama her yer beton, yer kalmadı ki. O dönem Aydınlıkevler'de yaşıyordum. Sadece bizim mahallede 4 tane yazlık sinema vardı.”

'MADEM İŞİN YOK SANA BİR DÜKKÂN AÇALIM'

Ancak bir süre sonra hayat şartları bu grubu ayırmış, herkes bir yöne savrulur olmuş. O dönemde Aydın Doğan'ın

**“Sol kitaplar satıyorum.
Dönem de iyi bir dönem;
mesela Harun Karadeniz’in
yeni çıkan kitabından
günde 30 tane satıyorum.
Vitrinimde sisteme
karşı kitaplar duruyor.
Biraz gözümüz karaydı,
kendimizi sakınmazdık.”**

kitaplarını satın aldığı bir sahaf dükkânı vardır, İstanbul’da yayıncılık da yapmış birinin kurduğu bir sahaf. “İyi kitaplar vardı; sinema, tiyatro oyunları... Oradan aldığım kitaplar hâlâ kitaplığımda durur. Bana çok şey hatırlatıyor onlar,” diyor Aydın Doğan.

Gide gele tanışmışlar. Muhabbet esnasında Aydın Doğan’ın o sırada işsiz olduğunu öğrenen sahaf sahibi, bir teklifte bulunur: “Seni görüyorum burada, çok iyi kitaplar alıyorsun. Ben burada kitaplarla boğuldum. Madem işin yok mahallede bir dükkân açalım, onu sen işlet.”

“Benim canıma minnet,” diye anlatıyor Doğan “Zaten işsizim. Kuruşum bile yok ama bir dükkâna sahip olacağım. ‘Sermaye benden, çalışması senden’ dedi yani kısacası. Bana işin detaylarını anlattı. Nasıl kitap bulunur, nasıl satılır... 1972 yılı. Odur budur kitapçılıktan kopmadım. Aşağı yukarı 40 yıldır kitapçıyım.”

HÜSEYİN İNAN’IN TEYZE OĞLUYLA AYNI EVDE

Bekârlar o zamanlar da şimdiki çok sıcak bakmıyormuş ev sahipleri. Aydın Doğan da ev bulmakta zorlanıyormuş. Bir gün ODTÜ’lü arkadaşlarının kaldığı evde bir oda boşalınca bu sıkıntısından kurtulmuş. Fakat bu kez de başka “sorunlar” başlamış. Çünkü ev arkadaşlarından biri Hüseyin İnan’ın teyzesinin oğluymuş. Hatta Hüseyin İnan’ın evlerine gerçekleştirdiği birkaç ziyaretten birinde tanışmışlar da. Bu nedenle evleri sıklıkla polis baskınına uğramış. Tabii bu baskınlardan dükkânı da nasibini almış:

“Sol kitaplar satıyorum. Dönem de iyi bir dönem; mesela Harun Karadeniz’in yeni çıkan kitabından günde 30 tane satıyorum. Vitrinimde sisteme karşı kitaplar duruyor. Biraz gözümüz karaydı, kendimizi sakınmazdık.”

Dergi çıkarma fikri de o vakitler düşüyor aklına Aydın Doğan’ın. “Yaba Edebiyat” adıyla çıkan dergi hayli ilgi görmüş o dönem. “Edebiyat ağırlıklı ama sosyal konular zımba gibi var. Dergi fırladı. Bir ara Yaba Öykü olarak cep dergisi formatına geçtik. Oradan da çok isim geldi geçti, Cemil Kavukçu gibi isimlerin ilk öykülerini yayınladık. Dergi gittikçe yükseldi,” diye anlatıyor Aydın Doğan.

'O RÖPORTAJDAN SONRA MUSA ANTER ÖLDÜRÜLDÜ'

Fakat sonra darbe dönemi geliyor. “Asıl o beni mahvetti,” diyor Aydın Doğan, “ev baskınları sürekli hale geldi. Bir de ceza aldım. Musa Anter’le bir söyleşi yaptım. Kendisini yüz yüze görmedim ama ona ulaşabilecek birine sorularımı yazıp verdim ve Musa Anter de bunları bir güzel yanıtladı. Ben de dergide bunları olduğu gibi bastım. Sonra bir gün bana mahkemededen celp geldi. Sonuçta 55 milyon lira para cezası ve 6 ay hapis cezası aldım. 3 ay Ulucanlar, 3 ay Haymana cezaevinde yattım. Asıl kötüsü, o röportajdan 5-6 ay sonra Anter öldürüldü. Dergi çok insanı yakmıştı, ben de bundan payımı aldım.”

Bu olaylardan sonra Aydın Doğan için “Ankara’nın suyu kurumuş” ve o da kalkıp İstanbul’a, şu an halen yaşamına devam ettiği dükkânına taşınmış: “İlk etapta sahaf ve arka tarafı da oturma, çay içme, muhabbet yeri yaptık. Fakat bizim insanımız biraz çürük. Sürekli kitap eksilmeye başladı. Ya da çaya 1 lira vermemek için habersiz çıkıp giden çok insan oldu. Hırsızlıklar beni yıldırıldı, biraz da tedirgin etti, o kısmı kaldırdık.”

'ZATEN SEVDİĞİMİZ İŞ, ZARAR ETSEK NE OLACAK!'

Ondan sonra daha da içe kapanmışlar. Ama bu kapanma hali kendilerini piyasalaşmaktan korumak, nitelikli işler yapmak için olmuş: “Dergiye ticari gözle bakmıyorum. Zaten sevdiğimiz iş, zarar etsek ne olacak! Babam da olsa gelen yazıda bir eksiklik, bir hata varsa yayınlamıyorum. Çünkü ihanet gibi olur, anlıyor musun? Dergi benim yoldaşım oldu. Ama bugünkü hali geçmiştekinin yanında çirak kalır. Şimdi her şey naylonlaşmış. Çalıntı var. Ahlak naylonlaşmış. Şiir diye gönderdiklerini pek şiire benzetemiyorum. Tek tük nitelikli iş çıkıyor ve onları da yayınlıyoruz.”

Hem hayatın hem edebiyatın hem de yayıncılığın patika yollarında ilerlemiş Yaba ve küçük adımlarla da olsa ilerlemeye devam ediyor. Artık yılda dört sayı da olsa Yaba Edebiyat çıkmaya devam ediyor inatla. Ayşe Hanım her gün kapıda kitabını okuyor gelen geçenlerin ve hayatın hızına karşı. Aydın Doğan ise köşesine çekilmiş, iğneyle kuyu kazar gibi dergiye gönderilen yazılar, şiirleri satır satır incelemeyi sürdürüyor...

yaba ISSN 1302-4132 105
KEMERİKAT / KÜLTÜR SANAT FİKRİ DERGİSİ / Ocak-Kasım Aralık 2017 • 10 Lira

YAZILAR
Naci İnan, 8
Musa Anter, 40
Ruhî Fırat, 48

ŞİİRLER
Ertuğrul Akdoğan, 5
Süleyman Karadağ, 7
Mehmet Vakkı, 17
Ali Önce, Çiğdem, 30
Fuat Çiğdem Karahan, 43
Ekrem Nispet Fazıl, 45
Ahmet Fikret Arı, 52
Kerem Özgür, 64
Yüksel Demirel, 65
Kemal Demirel, 68

HİKAYELER
Mehmet Sait, 34
Fehmi Karaman, 42
Ayhan Karaman, 50
Ruhî Fırat, 54
Nispet Fazıl, 61

YANSIMALAR
Ahmet Fikret, 25
Yusuf Atılgan, 26
Zeynep Önal, 32
Jülide Ögüt, 39

GÜNLERİN İZİ
A. Aydın Doğan,

**vecihi timuroğlu
enver gökçenin
son günlerini anlatıyor**
yaba dergisinin temmuz 1982 söyleşi

İhsan eliaçık
ile söyleşti; enver gökçenin, 3

- geçmişte ve günümüzde cezaevleri, İhsan Eliaçık, 19
- kütüphanelerde cevap aramak, Mehmet Sait, 34
- bir aylık adam Yusuf Atılgan, Nispet Fazıl, 54
- irkçiliğin kendi ile imhitası, İsmail Cem, İhsan Eliaçık, 49
- toplumsal hileleşme, Gül Önal, 12
- sosyalizm türkiye için de umuttur, Cütlü Doğan, 28

Artık yılda dört sayı da olsa Yaba Edebiyat çıkmaya devam ediyor inatla. Ayşe Hanım her gün kapıda kitabını okuyor gelen geçenlerin ve hayatın hızına karşı. Aydın Doğan ise köşesine çekilmiş, iğneyle kuyu kazar gibi dergiye gönderilen yazılar, şiirleri satır satır incelemeyi sürdürüyor...

Kristeva ve Arendt: Yaşamdan çıkan teori

Julia Kristeva'nın "Hannah Arendt 'Yaşam Bir Anlatıdır'" adlı, İletişim Yayınları tarafından, Necdet Dümelli çevirisi ile basılan kitabı, bize Arendt düşüncesine bir kere daha yakından bakma fırsatı tanırken, metin, Kristeva'nın Arendt'i anlama çabası ile de dikkat çekiyor. Yazar düşünürün fikirlerinin uğrak noktalarını okura sunarken, onun "anlatıya" dönüşen yaşamına da işaret ediyor

Günümüz dünyasını anlamak açısından, sıklıkla çalışmalarına başvurduğumuz isimlerden birisi de Hannah Arendt. Bize kötülüğün 'sapkınlar', 'deliler' tarafından değil 'sıradanlar' tarafından yapıldığını gösteren, nedenlerini sorgulatan, insanın düşünmeyi bıraktığında ve eleştirel mesafeyi koruyamadığında, hukukun, siyasetin, otoriteler tarafından kötülüğün alelade uygulandığı, şiddetin kaçınılmaz olduğu bir dünyaya nasıl hizmet edebileceğini hatırlatan bir isim. Marksizm, liberalizm ve modernizm eleştirisi hâlâ güncelliğini koruyan, insanın çevresine ve dünyaya yabancılaşmasını ayrıntılı bir biçimde dillendiren Arendt, Nazizme direnen bir aydın olmanın sorumluluğuyla ve yaşam odaklı bakışıyla sadece eserlerini verdiği dönemde değil bizim şimdimizde de hayatı ve siyaseti anlamlandırma çabamızda önemli bir yerde duruyor.

Emek Erez

'Kristeva, Arendt'in "radikal kötü" (Kantçı anlamda) kavramını ele alırken, onun yaşamı tahrip eden noktasına dair önemli bir tespit yaptığını düşünüyor. Çünkü "radikal kötü" insanı gereksizleştirirken, kendisini de gereksizleştiriyor.'

'YAŞAM BİR ANLATIDIR'

Julia Kristeva'nın "Hannah Arendt 'Yaşam Bir Anlatıdır'" adlı, İletişim Yayınları tarafından, Necdet Dümelli çevirisi ile basılan kitabı, bize Arendt düşüncesine bir kere daha yakından bakma fırsatı tanırken, metin, Kristeva'nın Arendt'i anlama çabası ile de dikkat çekiyor. Yazar düşünürün fikirlerinin uğrak noktalarını okura sunarken, onun "anlatıya" dönüşen yaşamına da işaret ediyor. Çünkü ona göre; "Arendt kendi yolundan ilerledi ve belki de 'güzel biçimde yetişmiş' bir kadın ve Yahudi olarak yaşadığı siyasete felsefesi açısından bakarsak, bahsedilen yaşam felsefesini gerçekleştiren ve kanun hâline getiren tek filozof oldu."

Kristeva, düşünmeyi yaşamla özdeşleştiren Arendt'in bir şekilde felsefesini de pratiğe geçirdiğini düşünüyor. Yazara göre Arendt, "yaşamı bizi tanımlayan" bir kavram olarak görüyordu bu nedenle onun düşüncesinin merkezinde genellikle bu konu yer alıyordu. Ve o düşüncesini kendi yaşamıyla eyleme geçiriyordu. Kristeva, Arendt düşüncesini yorumlarken, yazarın her zaman aşına olduğumuz kavramlarına odaklanmaktan çok birebir düşüncenin yaşamla kesiştiği yönlerini öne çıkarıyor bana kalırsa. Yazarın "etkilenim" alanlarına yoğunlaşarak Arendtçi eleştirilere farklı bir açıyla yaklaşmaya çalışıyor. Onun Heidegger, Nietzsche, Kant, Aristo gibi filozofların düşüncelerini nasıl parçalayarak kendi fikrine ve yaşama eylemine ulaştığı konusunda bir harita çıkarıyor. Böylece aslında dünya düşüncesinin iki önemli ismi, Kristeva ve Arendt bir metinde buluşmuş ve bize üzerine düşünebileceğimiz, yeni sorular oluşturabileceğimiz bir kitapla seslenmiş oluyor.

'RADİKAL KÖTÜ'

Kristeva, Arendt'in "radikal kötü" (Kantçı anlamda) kavramını ele alırken, onun yaşamı tahrip eden noktasına dair önemli bir tespit yaptığını düşünüyor. Çünkü "radikal kötü" insanı gereksizleştirirken, kendisini de gereksizleştiriyor. Böylece hayata dair anlam ortadan kalkıyor ve en büyük tehlike belki de burada başlıyor. Arendt şöyle söylüyor: "Radikal kötülüğün, içindeki tüm insanları eşit oranda gereksizleştirdiği bir sistemle bağlantılı olarak ortaya çıkmış olduğunu söyleyebiliriz. Bu sistemin manipülatörleri, tüm ötekilerinkilere olduğu kadar kendi gereksizliklerine de inanırlar ve totaliter katiller gittikçe tehlikeli hâle gelirler, çünkü kendilerinin ölü mü yoksa diri mi olduklarını, hiç yaşamamış ya da doğmamış mı olduklarını umursamazlar..."

Bunun anlamı yaşama yabancılaştırma, yaşama yabancılaşan için kendisi dâhil başka bir canlılığın anlamı olmaz çünkü 'radikal kötü' hayatta ama ölü bir varlık hâline gelmiştir. Bir bakıma kopmadır bu dünyaya dair olandan, iyiye

doğru olandan uzaklaşma. Çünkü kendi anlamını kaybeden için “başkanın” değeri hiçe karşılık gelir. Yine Arendt’e göre: “Günümüzde her yerde nüfusun ve yersiz yurtsuzların sayısı sayısının artmasıyla birlikte, dünyamızı yararcı kavramlarla tasarlamaya devam ettiğimiz sürece, insan kitleleri durmadan gereksiz hâle gelmektedir...”

Buradaki ‘gereksiz hâle gelme’ sistemin bir anlamda ‘atık’ olarak gördüğü insanların varlığını hiçleştirmesi, yaşamını değersizleştirmesi anlamına gelir belki de. Çünkü bu durumdan sorumlu olanlar için bir süre sonra yük durumuna gelen bu insanlar, kurtulmaları gereken, “gereksizler” olarak görülürler. “Radikal kötü”, “ölü ya da diri olduğunun” farkında olmayan olduğu için yaşamın, barışın, huzurun bir değeri yoktur çünkü hayatın farkında olmayan için yaşamın kendisi, üzerinde oynayabileceği bir nesne durumundadır. Kristeva Arendt’in “İnsanlık Durumu” (2013), adlı metninde bu tehdidin farkına vardığını ve bunun için ateşli bir müdafaa inşa ettiğini belirtiyor.

‘UNUTMA TEHLİKESİ’

Arendt modern kültürde krizi “unutulma tehlikesi” olarak görüyor. Onun bu anlamda önemseydiği şey ise Kristeva’nın ayrıntılı bir biçimde değindiği “anlatı” kavramı. Anlatı önemli çünkü bir şekilde bellekle ve tanıklıkla ilişkilendiriyor. Bu anlamda Arendt Antik Yunan polisini politik bir mekân olarak kişiyi anlatıyla ölümsüz kılabilmişine dikkat çekiyor. Poliste kendisini ifşa eden kişi yani anlatıcı bir şekilde ‘kim’i ortaya çıkarma çabası içerisine giriyor. Bunun anlamı kişinin kim olduğuna dair sorunun yanıtıyla da ilişkilendiriyor sanıyorum. Ancak burada iş anlatıdan çok izleyiciye düşüyor çünkü anlatılanı taşıma sorumluluğu ona yani tanığa ait. Kristeva bu durumu şöyle anlatıyor: “Belleği anlatı aracısıyla eylemek, görmek, hatırlamak, tamamlamak: Bu Arendt’te tam anlamıyla politik bir anlatı inşa eden kim’in açığa çıkarılmasının en kestirme yolu olarak görülür.” Tanık anlatısını dinlediği özneyi devam ettirerek onu bir şekilde ölümsüz kıldığında, unutulmanın da önüne geçilmiş oluyor ve bu politik bir eylem anlamı kazanıyor. Bu durumu bugün kendimiz açısından düşündüğümüzde, dünyanın felaketlerine karşı bulunduğumuz izleyici konumunun anlamını hatırlattığını söyleyebiliriz, bazen dayanılmaz olsa da, kaçmak, duymamak, bilmemek istesek de, bir şey yapamamanın çaresizliği ile kıvransak da, tanık olduklarımız, unutturmayacaklarımız anlamına gelebilir ve bize belleğe sahip çıkma sorumluluğu yükleyebilir. Çünkü Kristeva’nın da işaret ettiği gibi: “anlatı sayesinde, ‘ilk’in kendisi parçalarına ayrılır, anlatıların sonsuzluğu içerisindeki ‘yabancılıklara’ dağılır.”

‘Kristeva’nın da işaret ettiği gibi: “anlatı sayesinde, ‘ilk’in kendisi parçalarına ayrılır, anlatıların sonsuzluğu içerisindeki ‘yabancılıklara’ dağılır.”’

Julia Kristeva

ŞİİR YAZMAK BARBARLIK MI?

“20. Yüzyılı Anlatmak” adlı yazısında Kristeva, Arendt’in daha çok ‘tema-anlatı’larla ilgilendiğine dikkat çekiyor. Çünkü ona göre Arendt, “bir tarihsel eylemin tanıklık yönünü metaforik olarak ifade eden ya da yoğunlaştıran kısa anlatı sekansları”nı önemsiyordu. Bu bağlamda benim dikkatimi çeken Arendt’in Kafka yorumu oldu. Arendt, Kafka’nın gerçekçi karakterlere yer vermek yerine ‘modeller’ sunduğundan bahsediyor. Çünkü deneyimden çok bir düşüncenin izini sürüyoruz Kafka metinlerinde ve bu anlamda Kafka Arendt için bir yazar olmaktan çok düşünür statüsünde değerlendiriliyor. Bu konuda Arendt’e katılmak gerek çünkü Kafka’nın bürokrasiyi, kurumları, otoriteleri sorgulayan karakterleri aslında dünya içerisinde tek tek bireylikleri “model” alıyor. Onlara kazandırdığı gerçeküstü boyut örneğin, Gregor Samsa’yı düşündüğümüzde, gerçekleri kıran bir yerde durmasına karşın, insanın kendi öznelliğini kaybettiği, bedeni bile başkasının gözetiminde ve kendisine ait olmayan bir nesneye dönüşümünü temsil ediyor belki de. Bu nedenle Kafka’da modern dünyanın eleştirisini de görebiliyoruz. Onun metinleri böylece modern dünyada insanın konumunu karakterleriyle sunarak, bir düşünceyi de temsil ediyor. Ayrıca Arendt’in Adorno’nun “Auschwitz’den sonra şiir yazmak barbarlıktır”

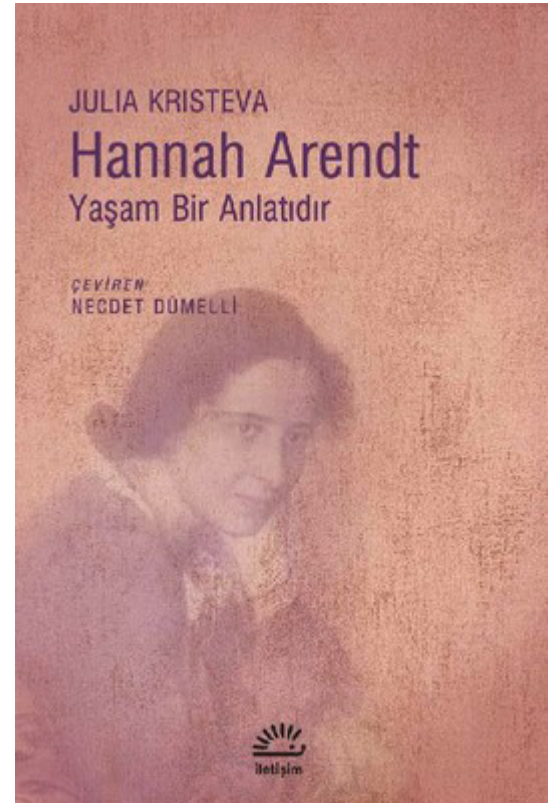
cümlesinin tersine şiiri önemseydiğini görüyoruz çünkü ona göre: “Şiirin anlatıda konumlanmasını da içeren ve imgesel olarak adlandırdığımız şey, dehşeti düşünen tek şeydir.”

BAĞIŞLAMA VE VAAT

Kitapta Kristeva, Arendt’in ‘ne’ olmaktan çok ‘kim’ olmak üzerinde durduğundan bahsediyor ve yazarın düşüncesi çerçevesinde konuyu ele alıyor. Bununla birlikte ‘bağışlama’ ve ‘vaat’ kavramları üzerinde de duruyor. Özellikle günümüzde mağdurun tarafından ‘bağışlama’ konusunun ne kadar önemli olduğu düşünülürse, Arendt’in bu konudaki fikirlerine bakmak gerek. Çünkü Arendt ‘radikal kötü’ bağışlanabilir mi, bağışlanan özne için bağışlanmak ‘yeniden doğmak’ gibi bir anlam ifade eder mi gibi sorulara yanıt arıyor. Suçun değil de suçlunun bağışlandığına dikkat çekerken, habersiz bir şekilde ortak olunanın bağışlanmasının anlamını da sorguluyor. Kristeva’nın da üzerinde durduğu gibi, Arendt düşüncesinin merkezinde “yaşam” yer aldığı için aslında bir bakıma suç ve ceza konusuna da yazarın bu açıdan yaklaştığı ve yaşamın bir şekilde devamını esas aldığı söylenebilir. Yazar, ‘vaat’ kavramını ele alırken onun ‘geleceğin belirsizliği’ konusunda dengeli sağladığına inanıyor. Bağışlama ve vaat bir arada düşünülüyor çünkü biri diğerinin varlığını belirleyebiliyor.

Arendt düşüncesi dünyanın gidişatı göz önüne alındığında, yaşamımızın nasıl ilerleyeceği konusundaki tartışmaları devam ettiren bir yerde duruyor. Otoritelerin yaşamı hiçeş-tiren, hukuku yok sayan tavırları, dünyanın tüm canlılarının yaşamını garanti altına alabilecek bir sözleşmenin çok uzatıldığı olmamız, yazarın eleştirisinin güncelliğini korumasına sebep oluyor. Kristeva’nın “Hannah Arendt ‘Yaşam Bir Anlatıdır’” adlı metni hem Arendt düşüncesine onun yorumuyla tekrar göz atmak hem de dünyaya ve yaşama dair öngörülerimizi arttırmak açısından önemli bir metin benim fikrimce. ‘Küçük’ bir metin ancak daha iyi kavrayabilmek için özellikle yazarın “İnsanlık Durumu” (İletişim Yayınları, 2013), adlı metni ile birlikte okunabilir, bunun yanı sıra Aristoteles’in “Nikomakhos’a Etik” (Bilgesu, 2017) adlı metni de ek okuma olarak önerilebilir.

Arendt’i ve Kristeva’yı bir araya getiren ve bize yaşamdan çıkan bir anlatı sunan bu kitap, hem günümüz siyaset felsefesi ile ilgilenenlerin hem de Arendt takipçilerinin dikkatinden kaçmayacaktır diye düşünüyorum.

Hannah Arendt, Yaşam Bir Anlatıdır,
çev: Necdet Dümenli, 80 syf., İletişim
Yayınları, 2018.

İnce şeyler

Boğucu ve yetişkinleri zorlayan akıştan çocuklar hiç de azade değil. Hatta çocuklar yetişkin hayatları zorlayan ve hoyratlaştıran her şeyin hedefinde, peşinden sürükleniyor ve maruz kalıyorlar. Kurslar, tabletler, doğadan uzak yaşam alanları, başarı kriterleri... Hal böyleyken durup düşünmek ve incelikleri hatırlatmak niyetine; keşfetmek, değişim ve duymak üzerine üç kitaba, başta bu halden rahatsız olan yetişkinler, sonra da çocuklar için bakabiliriz.

Ah, kimselerin vakti yok
Durup ince şeyleri anlamaya

Kalın fırçalarını kullanarak geçiyorlar
Evler çocuklar mezarlar çizerek dünyaya
Yitenler olduğu görülüyor bir türküyü açtılar mı
Bakıp kapatıyorlar
Geceye giriyor türküler ve ince şeyler

Gülten Akın

Hatice Kapusuz

Kaba, öfkeli ve buyurgan bir iktidar, her şeyi yeniden biçimlendiriyor. İktidara en uzak ve en karşı olan bile benzeri bir form kazanıyor yavaş yavaş. Kalın çizgilerle konuşuyor, buyurgan cümleler kuruyoruz. Biri yüksek sesle herkesi sahipleniyor. “Vatandaşım, askerim, sanatçım...” Diğerleri de hanelerinde sahipleniyor buyurgan bir dili ve boğucu, sevgisiz sahiplik eki-

ni. Sevmek, dostluk, muhabbet hepsi kalın, kendinden emin, köşeli ve yüksek sesli.

Muhatapsız kalmış her öfke dönüp yanı başındakine çarpıyor. Yol arkadaşları, dostlar en çok hırpalananlar ve en çok haddi bildirilenler oluyor. Git gide karşı durduğumuz şeye dönüşüyoruz. En iyi niyetli seslenişler bile emir kipi ile sonlanıyor. Hız! Her şey alabildiğine hızlı. İşe, eve, sinemaya, yemeğe, sohbete her yere koşarak gidiyoruz. Bizi yavaşlatan her şey sınırlarımızı bozuyor. Yürüyen merdivenlerde solda durmayınız! Orası koşanlar için.

Biz hunharca koşturur, konuşur ve yemek yerken; o sırada bir çiçek yavaşça güneşe dönüyor yüzünü, bir yavru kedi ufak adımlarla doğayı keşfediyor, bir ağaç yer altında suya doğru kökleniyor. Bulutlar gökte usulca süzülüyor.

Kaba, köşeli, buyurgan ve hızlı olan her şey insanlığın ince detaylarını kille ve çamurla kapatıyor. İnsan topraktan daha yeni çıkmış bir form, taslak veya eskiz gibi. Ve bu eskiz yapmaktan ziyade yıkmaya, dökmeye ve kendi başına var olmaya meyyal. Birlikte olmaya, yapmaya, var etmeye ve güzelleştirmeye değil. Bu akışın ve kalabalığın içinde koştururken azaldığımız, grileştığımız, yorulduğumuz, tat alamaz olduğumuz, güvensiz veya öfkeli hissettiğimiz oluyordur. Yahut bunları hiç farketmeden bittiğimizi hissettiğimiz. Bir an durup nefes almak ve etrafı dinlemek ne kadar eskilerde kaldı kim bilir.

Belki de bu insanlığın çöküşüdür. İnsanlığın bin yıllardır biriktirdiği, incelttiği; içinden sanatı var ettiği, doğayla konuştuğu, çatıştığı ve uzlaştığı bir çok şeyin unutulması bu halin özetidir. Elbette insanlık her şeye rağmen yeniden kurma, inşa etme, yıkıp yeniden yapma olanağına, kapasitesine ve umuduna sahip. Maalesef boğucu ve yetişkinleri zorlayan bu akıştan çocuklar hiç de azade değil. Hatta çocuklar yetişkin hayatları zorlayan ve hoyratlaştıran her şeyin hedefinde, peşinden sürükleniyor ve maruz kalıyorlar. Kurslar, tabletler, doğadan uzak yaşam alanları, başarı kriterleri...

Hal böyleyken durup düşünmek ve incelikleri hatırlatmak niyetine; keşfetmek, değişim ve duymak üzerine üç kitaba, başta bu halden rahatsız olan yetişkinler, sonra da çocuklar için bakabiliriz.

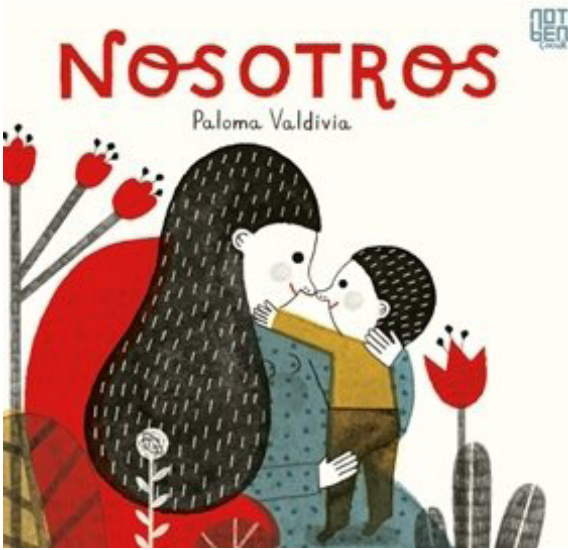
İNCELİKLİ ŞEYLER

İncelikli Şeyler; Gülten Akın'ın "Ah, kimselerin vakti yok; durup ince şeyleri anlamaya" diye iç çektiği İlk Yaz şiirinin başka bir dilden ve ülkeden çıkagelmiş kitap hali. İncelikli Şeyler, ayrıntıları keşfetmenin; sıradanlığa karşı dönüştürücü etkisini anlatıyor. Ve uyarıyor: "Ayrıntılar fark edilmez, keşfedilir. Keşfetmek için dikkatli bakmalısın." Kitap incelikli şeyleri keşfedebildiğimizde hayatın nasıl dönüşebileceğini; uçmaya çekinen bir kuşa rehberlik eden bir insan üzerinden anlatıyor.

Kitapta Germana Zullo'nun şiirsi sade metnine, Albertine uçsuz bucaksız resimler ilişti. Yahut tam tersi olmuş ve Albertine'nin güçlü imgelerine Zullo sade bir metin yazmış. Bu

İncelikli Şeyler, Germano Zullo, Resimleyen: Albertine, Çeviren: Damla Kellecioğlu, Yayınevi: Desen Yaş; her yaşa uygun/ 3+

Nosotros, Paloma Valdivia, Resimleyen: Paloma Valdivia, Çeviren: Simila Alina Özkazanç, Yayınevi: Notabene, Yaş: 5+

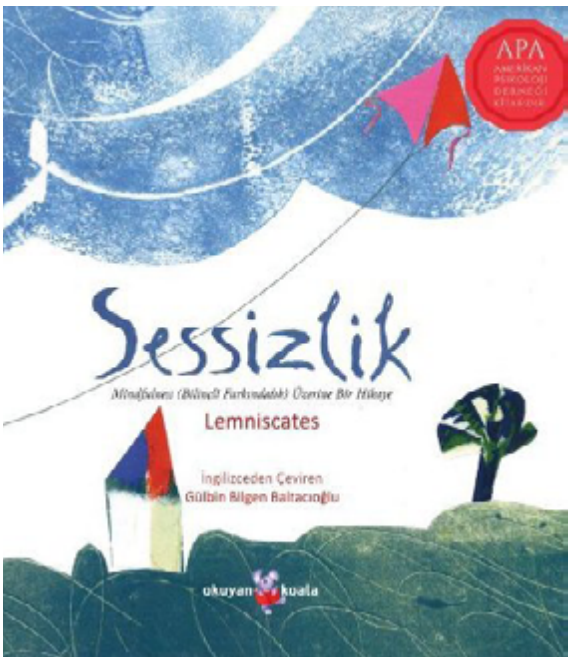
nedenle ikisi de ayrı ayrı güçlü iki anlatı, bu kitapta yan yana gelmiş. Albertine'nin çizimleri bir sessiz kitap anlatımı gücünü taşıyor.

İncelikli Şeyler aynı zamanda 2011 Sorcières Ödülü, 2012 New York Times En İyi Resimli Kitap Ödülü ve 2014 São Paulo Büyük Ödülü'nü almış.

NOSOTROS (BİZ)

Valdivia'nın aynı zamanda resimlediği Nosotros "biz" anlamına geliyor. Kitap anne ve yavrunun yani "biz" in değişimini anlatıyor. Elbette anne çocuk ilişkisi üstüne bir çok perspektiften pek çok şey yazılabilir, bu konu çok su kaldırır, hatalı diyemeyeceğimiz farklı yaklaşımlar sunulabilir. Zira her ilişki kendine özgü yanlar taşır. Ancak bu sefer Paloma Valdivia, bu ilişkinin değişen, dönüşen doğasını anlatıyor. Bunu yaparken de anne ve yavrunun ilişkisi diğer canlılardan ve doğadan ayırtırmadan yapıyor. Değişmek, büyümek ve özgürleşmek kitabın az sözle, doğanın ve mevsimlerin geçişiyle ve güçlü görsellerle anlatılmış.

Annenin yavrusunu değişmesi ve kendi olabilmesi için özgür bırakması aynı zamanda annenin kendi değişimi için olanak sağlayan bir olgu kitapta. Ve kitap şöyle bitiyor; ikimiz de farklılaşsak da yan yana geldiğimiz de yine "biz" olmaya devam edeceğiz.

Sessizlik, Lemniscates, Resimleyen: Lemniscates, Çeviren: Gülbin Bilgen Baltacıoğlu, Yayınevi: Okuyan Us, Yaş: 5+

SESSİZLİK – MINDFULNESS (BİLİNÇLİ FARKINDALIK) ÜZERİNE BİR HİKAYE

Sessizlik; çocukları sessizliği dinleyerek çevresindekileri fark etmeye çağıran bir kitap. Kitap APA'nın (Amerika Psikoloji Derneği) çocukların büyürken karşılaştıkları zorluklarla baş etmelerini sağlamak adına hazırladıkları kitaplardan bir tanesi. Kitapta referans verilen "Mindfulness" kelimesinin tam Türkçe karşılığı olmasa da çoğunlukla farkındalık – bilinçli farkındalık olarak kullanılıyor. Kitap, bilgisayar, televizyon, tablet ve gürültü gibi fazla uyarana maruz kalan ve bu sebeple zorluk, stres ve kaygı yaşayan çocuklar için mini bir rehber olarak hazırlanmış. Ancak bu ihtiyaçtan yetişkinlerin azade olduğunu iddia etmek zor. Yetişkinler için "mindfulness" üstüne epey külliyat olmakla beraber bu kitap hem çocuklara hem de yetişkinlere.

Sessizlik koşturmaca ve hengame içinde durup ana odaklanmayı, doğayı, etrafta olup bitene, seslere tüm dikkati vermeyi, bunları fark edebilmek, gözlemlemek ve duyabilmek için ne yapılması gerektiğini anlatıyor. Kitap tat alarak yemek, görerek yürümek, rüzgarı hissetmek, bedende olup biteni algılamak için yönergeler veriyor. Bu yönergeler kolaylıkla yetişkin çocuk etkinliklerine çevrilebilir.

Müzeyyen Senar efsanesi!

Radi Dikici, uzun yıllar dost olduğu Müzeyyen Senar'ı yalın ve çarpıcı bir dille, hakkını teslim ederek, yaşamının tüm detaylarıyla resmediyor. Kendi kişisel mazisindeki etkisini, "Müzeyyen Senar'ın sanatçı olarak eşsiz değerini, her safhasında, her unsuruyla dorukların lütfettiği tevazuuyla yücelttim. Ama asıl önemlisi, onunla yüceldiğimi hissettim" kelimeleriyle dile getiriyor. Remzi Kitabevi'nden yayımlanan Müzeyyen Senar Efsanesi raflardaki yerini koruyor.

Soner Sert

Yazar Radi Dikici tarafından kaleme alınan, yakın dostu Müzeyyen Senar'ın yaşamını konu alan Müzeyyen Senar Efsanesi kitabı sanatçının hayatı ile ilgili hazırlanmış en kapsamlı biyografi olma özelliği taşıyor. Sanatçının isteği ile yazılan ve onun anlatımı ile zenginleşen ve güçlü bir belgesel film hissi uyandıran kitap; sanatçının yaşamının tüm dönüm noktalarını, pişmanlıklarını, keşkelerini, öfkesini, hüznünü, aşkını, sevgisini gözler önüne seriyor.

Sanatçının yaşamının bölümlere ayrılarak aktarıldığı kitapta, her bölüme bir şarkısının ismi veriliyor. Tanışıklığının, evliliklerinin, evlatlarının anlatıldığı bölümler, hep birer şarkı ismiyle başlayarak aktarılıyor. En dikkat çekici bölüm ise sanatçının Atatürk ile beş kere biraraya gelerek şarkılar söylediği "Zamanı var ki her bezmim anarsın." bölümü... Sanatçının, Atatürk'ün daveti ile pek çok kere karşısına çıkıp şarkı söylediği biliniyor. Ancak Senar'ın ağzından, bu davetin perde arkası ilk kez kaleme alınıyor.

Henüz küçük yaşlarda radyo programı yapıp şarkılar söylemeye başlayan Senar, 1935 yılında, henüz 17 yaşında iken, Eskişehir turnesinde tanıştığı Âli Bey ile tanışır ve hemen sonrasında evlenir. Ancak Ali Bey, evlendikleri tarihten itibaren Senar'ın artık sahneye çıkıp şarkı söylemesini istemez. Senar başlarda bu isteğe uyar ve evin geçimini -annesi Zehra Senar da aynı evde yaşamaktadır- Âli Bey ve Senar'ın az da olsa radyodan aldığı maaş karşılar. Üstelik ilk çocukları Ergun dünyaya gelmiştir. Geçim sıkıntısı yaşamaktadırlar.

ATATÜRK, MÜZEYYEN SENAR'I DİNLEMELİK İSTER

Senar 18 yaşındayken, 19 Aralık 1936 tarihinde evlerinin kapısı çalınır. Kapıya gelen kişi, Atatürk'ün Senar'ı dinlemek istediğini söyler. Senar o anı, "Önce kavrayamadım. Sonra söylenenleri anlayınca yüzüm kül gibi olmuş ve oraya çökmüşüm. Annem, 'Kızım bir şey mi oldu?' diye koşuşturdu ve hemen su getirdi. Aklımdan, 'Atatürk ve Müzeyyen', diyordum, 'o büyük adam beni çağırıyor ve ben ona şarkı söyleyeceğim. Mümkün değil, onu gördüğüm andan itibaren sesim bile çıkmaz rezil olurum diye düşündüm.'" sözleriyle aktarır. Atatürk'ün gönderdiği araca eşi ile birlikte biner. Dolmabahçe Sarayı'na doğru yola çıkarlar. İçeri girince Yaver'i Senar ve eşini Atatürk'e takdim eder. Atatürk, Senar'ı masaya davet eder. "Kız Müzeyyen kendini çimdikle belki rüya ise uyanırsın, dedim, tam masaya otururken onu da yaptım." sözleriyle heyecanını aktaran Senar, Atatürk'ün kendisini sarayda bulunan kuaför ve makyöze gönderdiğini anlatır. Senar salona tekrar döndüğünde Atatürk, "İşte şimdi mükemmel oldu. Müzeyyen Hanım, uzatın bakalım şu defterinizi. Herhalde

şarkı defteridir, değil mi?” diye sorar. Bir şarkı seçer, “Haydi bakayım, şunu oku da dinleyelim.” der.

Senar, o gece sabahın ilk ışıklarına kadar Atatürk ve devlet erkânına şarkı söyler. Yan salonda sabaha kadar onu bekleyen, içeri alınmayan, eşi Ali Bey ile birlikte, geldikleri gibi giderler. Yolda, Atatürk’ün yaveri Senar’a bir adet zarf uzatır, “Paşamızın size küçük bir armağanı.” diyerek...

Mart 1937 tarihinde Atatürk, Senar’ı bir kez daha Dolmabahçe Sarayı’na çağırır. Senar ve saz arkadaşları saraya geldiklerinde beklemeye başlar. Ancak gün boyu bekledikleriyle kalırlar. Atatürk, tüm gün yurtdışından gelen yabancı devlet insanları ile görüşür. Vakit ayıramaz.

Aynı senenin Haziran ayında Atatürk, Senar ve saz arkadaşlarını Bursa’ya davet eder. Biri Çelik Palas Oteli’nde, diğeri Bursa’da düzenlenen Cumhuriyet Balosu’nda olmak üzere iki program yapar. İkincisinde Atatürk ile beraber balonun açılış dansını yapar. “Bana önden yol verdi. Piste doğru yürüdük. Ama o kadar heyecanlanmışım ki, bir türlü istenildiği gibi dans edemiyordum. Bütün ümidim, beceriksizliğimin belli olmamasıydı ama o fark etti. Müthiş anlayışlı bir insandı.”

‘SON GÖRÜŞÜMDÜ...’

1938 Haziran’ında Atatürk, Senar ve saz arkadaşlarını Savarona adlı yatına çağırır. Hemen giderler. “Atatürk, doktoruyla yemek masasındaydı. Dikkatle baktığımda, yedi – sekiz ay önce gördüğüm Atatürk’ten çok farklıydı. Süzülmuş ve yüzü incelmmişti.” Atatürk’ün hali Senar’ın çok dikkatini çeker. Senar, gözlemlerini “...sofrada içki yoktu ve Atatürk’ün sigara içmediğini fark ettim.” cümleleriyle dile getirir. Bu program kısa sürer. Çünkü Atatürk, istirahate çekilir. “Bu, benim Atatürk’ü son görüşüm oldu...” diyen Senar, kitapta okuduğu şarkılardan, bu karşılaşmaların yarattığı hislere kadar, tüm detayları yalın bir dille aktarır.

Senar’ın kişilik özelliklerinin, trajik ve komik anlarının da yer aldığı kitapta dikkat çeken bir diğer bölüm, Senar’ın müzisyen arkadaşları, diğer solist ve şarkıcılar ile ilgili düşünceleridir. Özellikle Zeki Müren’le olan ilişkisi, son derece dikkate değerdir. Çocuklarıyla kurduğu ilişki, gazino programlarındaki hali ve tavrı...

Radi Dikici, uzun yıllar dost olduğu Senar’ı yalın ve çarpıcı bir dille, hakkını teslim ederek, yaşamının tüm detaylarıyla resmediyor. Kendi kişisel mazisindeki etkisini, “Müzeyyen Senar’ın sanatçı olarak eşsiz değerini, her safhasında, her unsuruyla dorukların lütfettiği tevazuuyla yücelttim. Ama asıl önemlisi, onunla yüceldiğimi hissettim.” kelimeleriyle dile getiriyor. Remzi Kitabevi’nden yayımlanan Müzeyyen Senar Efsanesi raflardaki yerini koruyor.

Anılardan beslenen bir macera: Büyükbaba'nın Müthiş Firarı

David Walliams'ın, İpek Şoran tarafından Türkçe'ye çevrilen son kitabı "Büyükbaba'nın Müthiş Firarı", Can Çocuk tarafından okura sunuldu. Walliams, bu kitabında hem kuşaklar arasındaki mesafeleri kaldırıyor, hem de hatıraların kıymetine göz kırpmıyor.

Yaşlısından gencine, çoğumuz maziye özlemle yaşıyoruz. Kimimiz bunun farkında, kimi fark etmek için biraz daha yaşlanmayı bekliyor. Nedenine, gelecekte ümitsizlik deyin, insanoğlu iyimser varlık, tüm kötü şeyleri silip hep iyileri anıyor, geçmişi de güzel hatırladığı için özlüyor deyin; ne dersiniz deyin. Bu yüzden insanoğlunun yakalandığı en duygusal hastalık Alzheimer olabilir. Yazık ki bu duygusallık, hastalığın ağırlığından hiçbir şey azaltmıyor.

Yazdığı çocuk kitaplarıyla bugün dünyanın birçok ülkesinde okunan ve çok sevilen, çoğumuzun da şov dünyasından aşına olduğu David Walliams'ın Can Çocuk'tan çıkan kitabı "Büyükbaba'nın Müthiş Firarı", tam da bu meseleyi eksenine alan sıcacık bir öykü anlatıyor. Çoğunlukla yarattığı anti-kahramanlarla tanıdığımız Walliams, bu kez karşımıza biraz uçarı bir büyükbaba ve ona hayran bir torun karakteri ile

Nida Dinçtürk

'Büyükbabanın zihni gün geçtikçe daha çok karışıyor ve artık evden çıkıp kayboluyor, saatlerce bulunamıyor. Hâl böyle olunca, Jack'in annesiyle babası, büyükbabanın kentin yaşlılarının toplandığı bakımevi olan Alacakaranlık Kuleleri'ne gitmesi gerektiğini düşünmeye başlıyor. Alacakaranlık Kuleleri'nden hiç hoşlanmayan Jack, büyükbabanın oraya gitmemesi için boyundan büyük bir mücadeleye girişiyor.'

çıkıyor. Küçük Jack ile emekli bir Kraliyet Hava Kuvvetleri pilotu olan büyükbabanının şahane dostluğunu anlatan kitap, hem kuşakları aşan muazzam dede-torun ilişkilerine göz kırıyor hem de sancılı bir hastalık olan alzheimer'dan ilham alarak, eğlenceli bir serüven anlatıyor.

'YUKARI, YUKARI VE UZAKLARA!'

Jack ile büyükbaba harika bir ikili. Jack, büyükbabasına hayran. Hayran olmamak mümkün mü? Kraliyet Hava Kuvvetleri Komutanı olan Büyükbaba, gözalıcı bıyıkları, muhteşem ütülü pantolonu, altın düğmeli kruvaze ceketi, hizmet madalyaları ve Kraliyet Hava Kuvvetleri kravatıyla her an göreve hazır! Jack, yıllarca büyükbabanın pilot olarak katıldığı İkinci Dünya Savaşı maceralarını dinlemiş, Spitfire uçağını gökyüzünde nasıl "Yukarı, yukarı ve uzaklara" diyerek asaletle süzdürdüğünü bir gün kendisi de bir Spitfire kul lanma hayaliyle dinlemiş. Fakat son zamanlarda büyükbabanın akli biraz karışık. Jack'i ve etrafındakileri sürekli savaş dönemindeki askerlerle karıştırıyor, Jack'e taktığı "binbaşı" lakabı giderek daha gerçekçi oluyor. Büyükbaba ayrıca bazen market arabalarını savaş uçağı zannedip üzerine biniyor, marketi birbirine katıyor; bazen de komşuların attığı havai fişekleri şehrin bombalandığına yorup evdekileri sığınaklara inme konusunda uyarıyor. Bugüne kadar büyükbabasının tüm savaş maceralarını heyecanla, neredeyse gerçekte yaşamışçasına dinleyen Jack ise onun bu halini garip bulsa da sorun etmiyor, hatta zaman zaman onunla işbirliği bile yapıyor. Fakat yetişkinlerin, özellikle Jack'in anne-babasının kendi arasında büyükbabanın sorununa dair yaptığı konuşmalar Jack'in canını sıkıyor.

Büyükbabanın zihni gün geçtikçe daha çok karışıyor ve artık evden çıkıp kayboluyor, saatlerce bulunamıyor. Hâl böyle olunca, Jack'in annesiyle babası, büyükbabanın kentin yaşlılarının toplandığı bakımevi olan Alacakaranlık Kuleleri'ne gitmesi gerektiğini düşünmeye başlıyor. Alacakaranlık Kuleleri'nden hiç hoşlanmayan Jack, büyükbabanın oraya gitmemesi için boyundan büyük bir mücadeleye girişiyor. Bu yoldaki en büyük engellerinden biri, büyükbabanın Alacakaranlık Kuleleri'ne gitmesi konusunda anne ve babasından daha ısrarcı görünen Rahip Hogg ve Alacakaranlık Kuleleri'nin sahibesi Bayan Swine.

Jack, büyükbabasının o berbat yere gitmemesi için ne kadar çabalasa da büyükbabanın her geçen gün daha da bulanıklaşan zihni artık başını belaya sokmaya başlıyor. İşler giderek çığırından çıkarken Jack, büyükbabasına her şey yolunday-

miş gibi davranmayı sürdürüp onu içine düştüğü bu sıkıntılı durumdan kurtarmak için elinden geleni yapıyor. Bu yolda, büyükbabasının İkinci Dünya Savaşı maceralarından dinleyip öğrendiği bilgilerin ve tam da bir binbaşıya yaraşacak cesareti ona çok yardımcı olacak!

KUŞAKLAR ARASINDAKİ MESAFELER KALKIYOR

“Büyükbaba’nın Muhteşem Firarı”, bir büyükbaba ile torunun şahane dostluğunun öyküsü. David Walliams’ın tüm bağları akrabalık ilişkilerinden azade kurduğu bu öyküde araya serpiştirdiği toplumsal detaylar da dikkat çekici. Bunların arasında en göze batanı, kasabanın rahibi Hogg’un aşırı lüks düşkünlüğü ve zenginliği dikkat çekmesi. Ayrıca öykünün finalinde oynadığı rol de dikkate değer. David Walliams, oldukça eğlenceli bir öykü anlatırken hiç didaktik olmanın yanından bile geçmeden okurlarına gerçek yaşama dair önemli detaylar fısıldıyor. Bunu da en iyi, yarattığı karakterler sayesinde yapıyor.

“Büyükbaba’nın Muhteşem Firarı”, maceradan maceraya koşan bir öykü olsa da Jack ile büyükbaba arasındaki ilişki sayesinde bir o kadar duygusal, kalplere dokunan bir kitap. Diğer taraftan Jack’in büyükbabasını hayatında konumlandırışı, yaşından beklenmedik olgunluk gösteren, bu yüzden çoğu kez yaşlılarıyla sosyalleşme güçlüğü çeken çocukların iç dünyasına karışabilmemiz için de bir ipucu sunuyor. David Walliams bu metinle, hem kuşaklar arasındaki mesafeleri kaldırıyor, hem hatıraların kıymetine göz kırpmıyor, hem de duruşuyla gelecek nesillere ilham veren zarif adamları anımsamamız için bir fırsat yaratıyor. Walliams’ın anlatımı ve kurgusuyla yeterince heyecan verici ve eğlenceli bir hâl alan öykü, Tony Ross’un çizgileriyle zenginleşiyor. Kitabı Türkçede İpek Şoran çevirisi ile okuyoruz.

David Walliams’ın Türkçeye çevrilen bu son kitabı, “Ahh eski günler...” diyen büyükannelerin, dedelerin dizleri dibinde büyümüş torunların burnunun direğini sızlatırken Calvino’nun şu satırlarının altını tekrar çiziyor ve tekrar anlamlandırıyor: “Yaşamda bir an geliyor, tanıdığın insanlar arasında ölümler canlılardan çok oluyor. Ve beyin, başka yüz hatlarını, başka ifadeleri kabul etmeye yanaşmıyor; rastladığı bütün yeni yüzlere eski izlerin damgasını vurup her birine en uygun maskeyi buluyor.”

Büyükbaba’nın Müthiş Firarı, David Walliams, çev: İpek Şoran, 456 syf., Can Çocuk, 2018.

ETKİNLİK

DUMAN

01 Eylül 2018

Saat: 21:00

UNIQ Açık hava Sahnesi,
İstanbul**IMAGINE DRAGONS**

02 Eylül 2018

Saat: 17:00

KüçükÇiftlik Park,
İstanbul**NÜKHET DURU**

03 Eylül 2018

Saat: 22:00

Off Gümüşlük,
Muğla**ERKAN OĞUR VE İSMAİL HAKKI DEMİRCİOĞLU**

05 Eylül 2018

Saat: 20:00

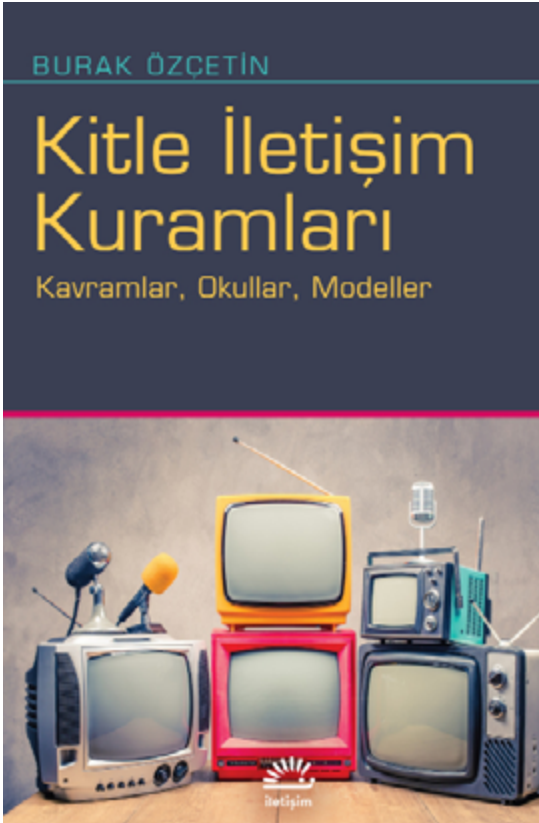
Mabolla Art,
Muğla

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Ne Güzel Bir Sabah

Yazar: **Serhan Ergin**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı: **128**

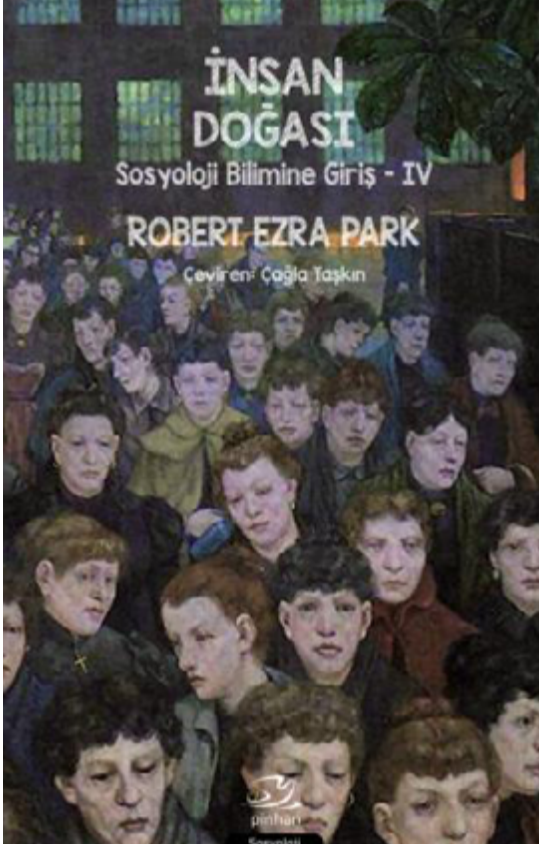

Kitle İletişim Kuramları

Yazar: **Burak Özçetin**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı: **280**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

İnsan Doğası Sosyoloji Bilimine Giriş 4

Yazar: **Robert Ezra Park**
 Çevirmen: **Çağla Taşkın**
 Yayınevi: **Pinhan Yayıncılık**
 Baskı Sayısı: **1. Basım**
 Sayfa Sayısı: **128**

Serseri Standartları Sempozyumu

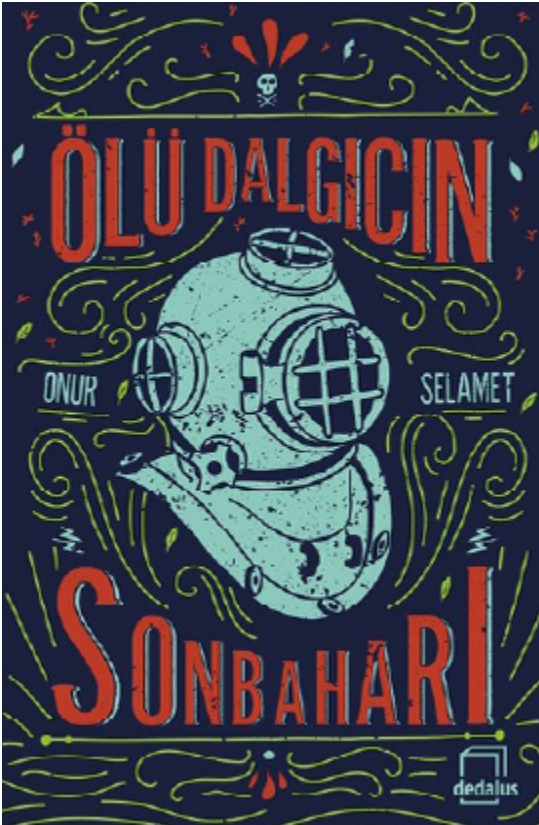
Yazar: **Vecdi Çıracıoğlu**
 Yayınevi: **İletişim Yayınları**
 Baskı Sayısı: **1. Basım**
 Sayfa Sayısı: **343**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Kolektif Bellek

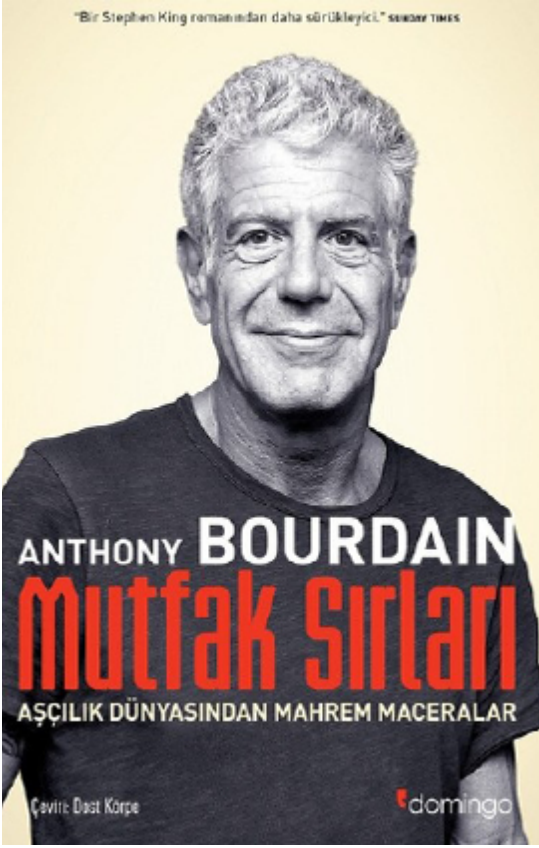
Yazar: **Maurice Halbwachs**
Çevirmen: **Zuhâl Karagöz**
Yayınevi : **Pinhan Yayıncılık**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **232**

Ölü Dalgıcın Sonbaharı

Yazar: **Onur Selamet**
Yayınevi : **Dedalus Kitap**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **112**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Mutfak Sırları

Yazar: **Anthony Bourdain**

Çevirmen: **Dost Körpe**

Yayınevi : **Domingo Yayınevi**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **364**

Yüzlerin Ötesini Gören Adam

Yazar: **Eric Emmanuel Schmitt**

Çevirmen: **Bahadırhan Bozkurt**

Yayınevi : **Doğan Kitap**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **328**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Mavi Çiçek

Yazar: **Penelope Fitzgerald**

Çevirmen: **Püren Özgören**

Yayınevi : **Can Yayınları**

Baskı Sayısı : **2. Basım**

Sayfa Sayısı : **240**

Yeniden Doğmak İçin Bir Bitki Çayı Alır mıydınız?

Yazar: **Donatella Rizzati**

Çevirmen: **Eren Cendey**

Yayınevi : **Hep Kitap**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

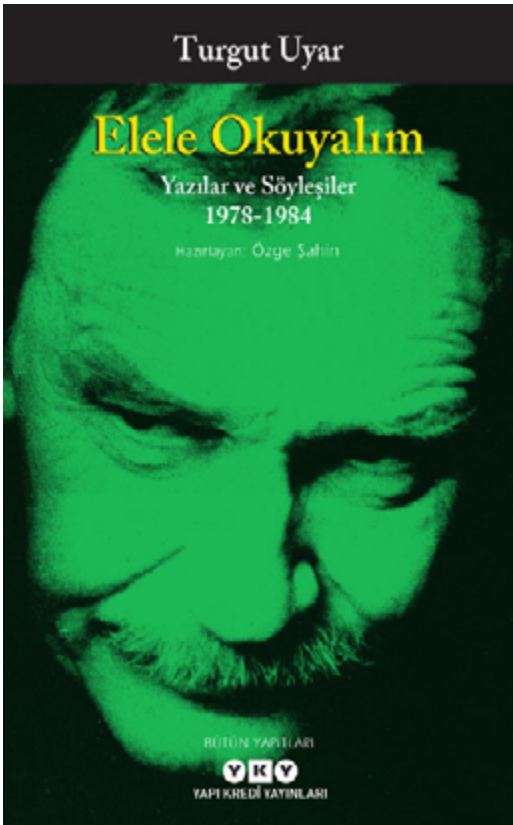
Sayfa Sayısı : **384**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Dur Dünya Çocukları Bekle

Yazar: **Nezihe Meriç**
 Resimleyen: **Emine Bora**
 Yayınevi : **YKY Yayınları**
 Baskı Sayısı : **2. Basım**
 Sayfa Sayısı : **132**

Elele Okuyalım - Yazılar ve Söyleşiler 1978-1984

Yazar: **Turgut Uyar**
 Yayınevi : **YKY Yayınları**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **276**

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT

1. Fahrenheit 451

Ray Bradbury, İthaki

2. Körlük

Jose Saramago, Kırmızı Kedi

3. 1984

George Orwell, Can Yayınları

4. Olağanüstü Bir Gece

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

5. Şeker Portakalı

Jose Mauro De Vasconcelos, Can Yayınları

6. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

7. 67

Oğuzhan Uğur, Hayy Kitap

8. Simyacı

Paulo Coelho, Can Yayınları

9. Hayvan Çiftliği

George Orwell, Can Yayınları

10. Bir Çöküşün Öyküsü

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

11. Leyla ile Mecnun

Burak Aksak, Kusura Yayınları

12. Satranç

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

13. Fareler ve İnsanlar

John Steinbeck, Sel Yayıncılık

14. Ay Işığı Sokağı

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

15. Otomatik Portakal

Anthony Burgess, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT DIŐI

1. El Vedud

Tuğçe Işinsu, Feniks Kitap

2. IKIGAI - Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı

Hector Garcia, Francesc Miralles, İndigo Kitap

3. Ustalık Gerektiren Kafaya Takmama Sanatı

Mark Manson, Butik Yayıncılık

4. Bağırmayan Anneler

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

5. Gazi Mustafa Kemal Atatürk

İlber Ortaylı, Kronik Kitap

6. Momo

Michael Ende, Pegasus Yayınları

7. Pembe Fili Düşünme

Zeynep Selvili Çarmıklı, İnkılap Kitabevi

8. Seninle Başlamadı

Mark Wolynn, Sola Unitas

9. Hayvanlardan Tanrılara Sapiens

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

10. Doğu Batı Arasında İslam

Aliya İzzetbegoviç, Klasik Yayınları

11. Saklı Seçilmişler

Soner Yalçın, Kırmızı Kedi

12. Ben Ney'im

Hakan Mengüç, Destek Yayınları

13. Abdülhamit'in Akıl Oyunları

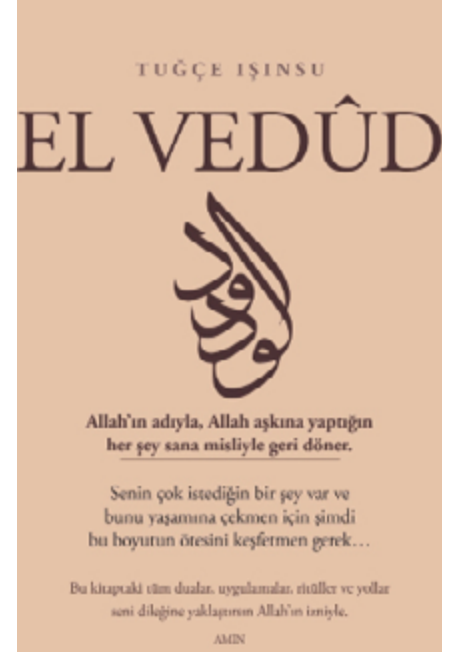
Ömer Faruk İspir, Lopus

14. Şu Hortumlu Dünyada Fil Yalnız Bir Hayvandır

Ahmet Şerif İzgören, Elma Yayınevi

15. Zamanın Kısa Tarihi

Stephen Hawking, Alfa Yayıncılık

gazete duvaR. 'dan oku

4

'Kültür'ü tasfiye aracı olarak ekonomik kriz!

7.

Döviz kuru yayın dünyasını nasıl etkiliyor?

15

Kaddafi'nin 'Kadife Devrimi' umut getirmişti

20

İki yoldaş köylünün yayınevi: Yaba

25

Kristeva ve Arendt: Yaşamdan çıkan teori

30

İnce şeyler

33

Müzeyyen Senar efsanesi!

36

Anılardan beslenen bir macera: Büyükbaba'nın Müthiş Firarı

